

ΘΕΣΣΑΛΙΚΑΙ ΕΙΚΟΝΕΣ

ΜΕΓΑΛΗ ΠΑΝΗΓΥΡΙΣ

Γίνονται πολλά εμπορικά πανηγύρια κατ' έτος ανά την Θεσσαλίαν: ή του Δομοκού, του Βελεστίου, της Καρδίτσας, των Τρικάλων, της Λαρίσης και άλλα. Η διασημότερα όμως πασών και ή μάλλον γραφική είναι ή πανήγυρις των Φαρσάλων. Η αρχή της συστάσεως αυτής είναι παλαιότητα, άγνωστος και εις τους γεροντοτέρους της χώρας, κρυπτομένη εις τους σκοτεινούς χρόνους της δουλείας. Την 15 Αυγούστου αρχίζει και παρατείνεται επί οκταήμερον. Και εις τό μεταξύ των οκτώ τούτων ημερών και νικτών διάστημα όπεία ανθρώπινη πλήμμυρα και άμπατις παρά τό φθιωτικόν όρος! όπόσος χρυσός διαρρέει ως ποταμός άκάμας από χειρός εις χείρα, όπόσαι συμφωνία συνάπτονται και διαφωνία προκύπτουσι και φιλονεικία ανταλλάσσονται και όπόσα ζώα μικρά μετά μεγάλων αλλάζουν κύριον και τύχην, πατρίδα και φάτην, αποχωρίζονται και γεννητόρων και τέκνων και της θηλείας συντρόφου μετά θλίψεως, τήν όποιαν άν ήδύναντο νά εκδηλώσουν διά φωνής, θά άντήχουν τά περίξ όρη και θά έφούσκωνεν απειλητικώς τό κοιμισμένον ρεύμα του πλησίον Ένιππέως.

Από του σιδηροδρομικού σταθμού Βελεστίου, ένθα ήμεις οι από Λαρίσης έρχόμενοι όρειλαμεν ν' αλλάξωμεν άμαξοστοιχίαν ήρχισαν της πανηγύριως τά προμηνύματα, ό συνωστισμός και ή τύρβη. Η από Βόλου άμαξοστοιχία, ήτις θά έκαμνε τον μέχρι Φαρσάλων και πέραν έτι δρόμον, ανειλίσσετο μακροτάτη εις άμάξια πρώτης και δευτέρας και τρίτης θέσεως και φορτηγάς πλείστας επί της σιδηράς γραμμής. Κ' έντός αυτής συνεκινήατο, έξόμβει και διεφιλονεικεί θέσιν παρμιγής και ποικιλόφωνος και ποικιλοφορεμένος κόσμος, από του πολυταλάντου έμπόρου και του πολυλόγου πολιτικού μέχρι του εύτελους άγρότου, του φέροντος έντός χιλιοκόμβου σακκούλας επί του στήθους τάς γλίσχρας οικονομίας του έτους, έν' αγοράση κανέν ζώον ν' άροτριή τον ξένον άγρόν και άκόμη από της κομψής με κρέπια και ταινίας και ρυτίδας κάποτε παραφορεμένης κυρίως και της φερετζοφόρου χανούμ μέχρι της δειλής χωρικής, ήτις επήγαινε νά περισυλλέξη την πτωχήν προίκα της θυγατρός της. Φωνάι παντού

άντήχουν κ' επικλήσεις διεσταυρούντο και άνκφωνήσεις εκπλήξεως επέτων διά την τυχαίαν συνάντησιν και φιλήματα έκρότουν και χειραψία έντονοι άντηλλάσσοντο και άναγνωρισμοί τινος έρχομένου από τά κατώτατα της Πελοποννήσου και άλλου καταβαίνοντος από τ' ανώτατα της Μακεδονίας, φίλου είτε συγγενούς, αδελφού είτε πατρός και υίου, τους όποιους αι άνάγκαι του βίου διεσκόρπισαν κ' αι άνάγκαι του βίου πάλιν τους έφερον εις τό αυτό. "Όταν δ' έσύριζε τό ύστατον ή μηχανή και ήρχισε νά κινήται προς τα εμπρός, έχύθησαν όλοι διακινδυνεύοντες προς κατάληψιν των άμαξών, άρπαζόμενοι παντού, από τά σίδηρα και τάς θυρίδας και τους έξώστας, μ' όλας τάς φωνάς του λογιωτάτου σιδηροδρομικού ύπαλλήλου Μπάρμπα Νικόλα, ύστις με διδασκαλικόν ήθος έξελαυργίζετο:

— Κύριοι, νά καταβήτε, κύριοι, νά καταβήτε, διότι δεν εύθνομαι!..

Άλλ' ό Μπάρμπα Νικόλας έμνε με τάς εύθνας του μόνον. Εις κάθε σταθμόν ή αυτή έξετυλίσαετο εικόν αι αύται φωνάι, ή αυτή έφοδος επί των άμαξών, αι αύται των επιβάτων διαμυρτηρήσεις και μόνον ό συνωστισμός ήζανεν από σταθμού εις σταθμόν, και ό ίδρός έρρεεν άμιλλώμενος προς τό ρεύμα του Τζεναρλή. "Όταν δ' ή μηχανή έσύριζε κ' έξηκολούθει τον δρόμον της, έδύπες τους έναπομένοντας, μετά τάς ύβρεις, ής έξετόξενον προς τον άψυχον όγκον, και τάς άπαιρητήτους κατά της εταιρίας μομφάς, νά λαμβάνουν τάς κάπας και τους σάκους των επ' όμου και ν' αρχίζουν άνιαράν πεζοπορίαν. Και οι εύτυχεις επιβάται της άμαξοστοιχίας συνήντων καθ' όλον τον δρόμον καρδιάνια όλα πανηγυριστών διαπορευομένων τήν όδόν μέσω ίππων και όνων και συνέφων κόνεως και κάσωνος άνυποφόρου, είτε καθημένων χαμαί παρά τά χωράφια κ' έντός των τάφρων, έν οικτροή καταστάσει κοπώσεως, ώπει άποροίματα φυγομαχούντος στρατεύματος. Ούτοι δε προκύπτοντες από των θυρίδων και των έξωστών ειρωνεύοντο αυτούς και τους περιεγέλων, αισθανόμενοι απόλαυσιν εις τήν κατάστασιν των, και χαιρεκακούντες διά τό πάθημα εκείνων φυσικά ως άνθρωποι και ως ρώμιοι.

- Ἐλάτ' ἀπάνου, βέ παιδιά· ἐλάτ' ἀπάνου.
- Μπάς κ' ἐπεινάσατε ;
- Μπάς κ' ἀποστάσατε ;
- Μπάς κ' ἐδιψάσατε ;
- Καλὲς ἀντάμωσες μὲς' εἰς τοῦ Σιορδά τὸ Χάνι ! . . .

Κ' ἐκεῖνοι, οἱ ἀτυχεῖς, μανιώδεις ἐξετόξευον ὕβρεις καὶ βλασφημίας, τὰς ὁποίας δὲν ἤκουον μὲν οἱ ἐπιβάται, ἔβλεπον ὅμως τοὺς ἐμπυτυμούς καὶ τὰ πέντε δάκτυλα τῶν χειρῶν τῶν.

Ἡ Φάρσαλος διετήρησε τὸ ἀρχαῖον ὄνομά της καὶ μόνον ἤλλαξε γένος καὶ εἶδος. Σήμερον εἶνε πολλίγη πενιχρά, ψωραλέα κ' ἐρημος, μὴ ἐχουσα νὰ ἐπιδείξη εἰμὴ καταρρέοντάς τινας πύργους μπέηδων καὶ τὸ δημαρχικὸν κατ' ἀπόδειξη κτισθὲν ἐπὶ τοῦ πρώτου ἀπὸ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς δημάρχου, δούλου σας. Ἀπλοῦται εἰς τὴν ῥίζαν μικροῦ βουνοῦ· εἰς τὸ κέντρον τῆς εἶχε ὡς πολῦτιμον παρακαταθήκην τὰς τουρκικὰς οἰκογενεῖας, δεξιὰ δὲ καὶ ἀριστερὰ τὸ Βαροῦσι καὶ τὸν Παλιόλουτρον, χριστιανικοὺς συνοικισμούς. Ἄνω καὶ περὶ εἰς ἐκτείνονται ἀρχαῖα τείχη καὶ ἐνετικά κτίρια. Ἐχει κλίμα νοσηρόν, νερὸ μολύβι, καῦμα ἀνυπόφορον, ὑποψηφίους δημάρχους πλείστους, καὶ ἄλλα !

Ἀπὸ τῆς πόλεως ὁ σιδηροδρομικὸς σταθμὸς ἀπέχει περὶ τὴν μίαν ὥραν. Δύο τρεῖς σαθαὶ ἄμαξαι καὶ μία φορτηγὸς ἀνεμένον ἐκεῖ νὰ παραλάβωσιν ἐπιβάτας. Μόλις ἡ ἄμαξοστοιχία ἐσταμάτησε καὶ κατελήθησαν εὐθὺς ἐξ ἐρῶδου, χάρις δὲ εἰς φίλον μου Μπαμπά, σεβασμιώτατον ἡγούμενον πλησιοχώρου τεκὰ τῶν Μπακασιδῶν, ἀπηλλάγη τῆς ἀνικαῆς ὁδοπορίας καὶ τῶν σκιωμάτων τῶν ἄλλων . . .

Ἀλλὰ δὲν ἦτο ἀνάγκη νὰ ρηθῆσιν εἰς τὴν πόλιν διὰ τὴν ἀντιληφθῆ τὰ τῆς πανηγύρεως. Ἀπὸ τοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ μέχρι τῆς πόλεως εἰς τὴν πεδιάδα κάτω κ' ἐπὶ τῶν κλιτύων τῶν λόφων, παντοῦ ἐμυρμηκία τὸ πλῆθος κ' ἔτρεχε καὶ ἀνεπαύετο, κ' ἐπόλεε καὶ ἠγόραζε καὶ ἠπάτα καὶ ἠπατάτο. Ὅλα ἠπλοῦντο κατ' ἀγέλας ἐπὶ τῆς ξηρᾶς ἐκτάσεως, ἵπποι καὶ βόες, μῦθοι καὶ δαμάλλεις καὶ βούβαλοι, ὄνοι καὶ ἄνθρωποι. Ὁ ἥλιος ἐλόγιζε τὰς ἐκτάσεις, τὰ κτήνη ἔκειντο ἀποκαμύμενα διπλοπόδι κατὰ γῆς εἴτε ὄρθια, μὲ κεφαλὴν κεκλιμένην καὶ νυσταλέαν ἔκφρασιν, χαλαρῶς σείοντα κάποτε ἐδῶ κ' ἐκεῖ τὴν οὐρανῶν. Ἰν' ἀποδιώξωσι τὰς μύιας καὶ τοὺς κύνωπας, καὶ βαρυθύμιος κινῶντα τὰς σιαγάντας πρὸς ἀναμάσθησιν τοῦ ἐναποτεθειμένου χόρτου. Ὁ δὲ ἄνθρωπος ἐπήγαινε καὶ ἤρχετο, ἐθύμωνε κ' ἐξεθύμωνεν, ἐλογμάχευε καὶ διεπληκτίζετο, διέσχίζε τὰς ἐκτάσεις τετραποδίξων τοὺς ἵππους, εἴτε διήνοιγε τὰ χεῖλη τῶν βοῶν ἵνα καταμετρήσῃ τὴν ἡλικίαν τῶν καὶ ἔσυρεν εἰς

τὰ ὑπίσω τὰς οὐρὰς τῶν ὄνων, ὅπως δοκιμάσῃ τὴν ἀντοχὴν τῶν κ' ἐκρεμάτο ὅλος ἀπὸ τῶν κερμάτων τῶν ταύρων κ' ἐρύσα τὰς φλογέρας κ' ἐκτύπα τοὺς κώδωνας κ' ἐδοκίμαζε τὰ χαλκώματα καὶ τὰ πανικὰ κ' ἐνέτεινε εἰς ἄκρον τὰς διανοητικὰς καὶ σωματικὰς δυνάμεις του, ἀδιᾶφορος εἰς τὸ καῦμα ὡς λίθος, ἕνα μόνον ἔχων Θεὸν τὴν ὄραν ἐκείνην, τὸν δόλον, κ' ἕνα θαῤῥωρεῖον φῶς, τὸ κέρδος.

Καὶ ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἀντεπροσώπευεν ὅλας τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς κακίας τῆς ἐλευθέρου καὶ δούλης Ἑλλάδος. Ὁ Ἀσπροποταμίτης ἔφερε τὴν λεθεντιὰν καὶ τὴν ἐπιβλητικότητά τοῦ παραστήματός του, ὁ Ἀγραφιώτης τὴν ἐπαρσίν του, ὁ Μωρατίτης τὴν κερδοσκοπικὴν ἐξυπνάξαν καὶ τὸ ἀνοῦσιον κράμα τῆς στολῆς του, ὁ Ῥουμελιώτης τὴν ξηρακιανὴν του ὄψιν καὶ τὴν ἀνήσυχον θυμοστροφίαν του, ὁ Ἀθηναῖος κρεοπωλῆς τ' ἀρβανίτικα καὶ τὴν χρωματιστὴν ἐξ ἀλατζᾶ καμιζόλαν του, ὁ Κονιάρης τὴν ἰταμότητα τοῦ κατακτητοῦ ὑπὸ τὰ σαλβάρικα μὲ τὴν ἐρυθρὰν ζώνην καὶ τὸ τρισμῆγιστον σιλάχι του καὶ τὴν ἰπποδαμιαστικὴν μάστιγάν του, ὁ Καραγκούνης τὸ ἐπτοημένον ἦθος του καὶ τὴν ἰππευτικὴν του εὐκινήσιαν, ὁ Ἀλθανὸς τὴν ἱεροκατὴν βινά του καὶ τὰ κεντητὰ μείντονομάνια καὶ τέλος ὁ προσφιλέτης μου Κραθακόιτης τὴν μεμψίμοιρον λύραν του.

Ἐφερον δ' ἀκόμη ἐκεῖ καὶ οἱ μπέηδες τὸ κόκκινον φεσάκι καὶ τὸν ἐκλογικὸν φανατισμὸν τῶν ὀξύτατον καθὸ, νεοφώτιστοι, οἱ γοτζάδες τὸ σαρίκι καὶ τὰς χρωματιστὰς ἐσθῆτάς των, οἱ δερβίσηαι τὰ ὑψηλὰ καθούκια καὶ τοὺς νυσταλέους ὀφθαλμούς των, οἱ μπαμπάδες τὴν ἀγιωσύνην των καὶ οἱ ἱερεῖς τοῦ Χριστοῦ τὰ κοντὰ ράσα καὶ τὰς ἐπαίτιδας εἰκόνας των. Μόνον γυναῖκες δὲν ἐφαίνοντο που παρὰ πέντε δέκα μεταξὺ τοῦ ὄλου πλήθους, Καραγκούνησαι φέρουσαι τὸν βερὸν στολισμὸν καὶ τὸ ζωῶδες ὄφρος των, προσβλέπουσαι μ' ἐπιθυμίας βλέμμα ἀκράτητον τὰ ἐμπορεύματα καὶ τὸν ψευδὴ πλοῦτον τῶν χρυσοχρῶν καὶ ἀπολαυστικῶς ἀναινοῦσαι τὰ χεῖλη εἴτε περιλείχουσαι τὰ δάκτυλα εἰς τὴν ὄσμήν καὶ τὴν θέαν τοῦ διασήμεου φαρσάλικοῦ χαλδᾶ, καὶ δύο τρεῖς ὑψηλὰ ὡς σκουπόξυλα καὶ ἀναιμικαὶ ἐντόπιαι πλανώμεναι εἰς τὸ Μπεζεστένι.

Ἡ ἄμαξαι μὲς ἔφερον εἰς τὰ, Ταμπάκια εἰς αὐτὸ τὸ κέντρον τῆς πανηγύρεως. Τὴν καλλιόρον πηγὴν τοῦ Ἀπιδανῶ μετέβαλον εἰς βορβορώδη λακάνην. Ἀδιακόπως παλαινοῦντο ἐν αὐτῷ πλῆθος κτηνῶν ἀδικαίως ἀπὸ τοῦ ψωραλεωτέρου ὄναριου μέχρι τοῦ ῥυπαροῦ Καραγκούνη καὶ πλύνονται καὶ ξεδιψάζονται εἰς τὸ ἀγλαὸν ὕδωρ, ὅπερ ἔλουσεν ἄλλοτε, ὡς λέγουσιν, τὸ σῶμα τοῦ δῖου Ἀχιλλέως καὶ τὰς ἀσθὰς σάρκας τῶσων Ὀθωμανίδων. Ἄνω ἐπὶ τῶν λειψάνων τοῦ

ἀρχαίου περιβόλου, κἀθηνται χάσκοντες εἴτε μασσῶντες τὸν ἄρτον τῶν Ἑπειρωτῶν κτίσται μὲ τὰ μαῦρα ἀντερὰ τῶν ὡς κόρακες θεώμενοι τὴν κάτω κινήσιν καὶ ἀγοραπωλησίαν, προσδοκῶντες καὶ αὐτοὶ νὰ εἰρωσι κύριον καὶ νὰ κόψωσι τὰ ἡμερομίσθια των. Κάτω πρόχειρον κερνεῖον παρέχει καφὲν ἀμφιβόλου οὐσίας καὶ τουρναβίτικον οὔζον οἰκτρῶς διαψεύδοντα τὴν καταγωγὴν του, καὶ πλείστους θαμῶνας ἠπλωμένους ὑπὸ τὰς σιαγάντων δένδρων καὶ μακαρίως ἀπολαύοντες ἐξηρωθωμένο μανέ, ὃν βάλλουσιν ἀπὸ ξυλίνου ἐξεδῶρας παράγορδα ὄργανα καὶ παραχορδότεροι λάφυγγες δύο αἰδῶν. αἴτινες σ' ἔφερον εἰς δυσκολίαν προκειμένου νὰ γράψῃς ὀρθῶς τὴν λέξιν.

Ὀλίγον ἀνωτέρω ὡσεὶ συνεχίζοντα τὰς οἰκοδομὰς τῆς πόλεως πρὸς τὰς τοῦ Παλιόλουτροῦ, ξύλινα παραπήγματα εἰς τρεῖς σειρὰς στεγάζουν τὰ ψιλικά εἶδη τοῦ ἐμπορίου. Καὶ πρῶτον ἐγείρονται σεβάσμιοι τύμβοι πεπόνων καὶ ὕδροπεπόνων, ῥοδακίνων καὶ μύλων, σταφυλῶν καὶ ἀπίων, καὶ περὶ συνωστίζονται ὁμάδες παιδίων καὶ ὄναριον πληθὺς καὶ χοίρων σεβαστὴ χορεία περιπολοῦσα πρὸς ἀρχαιολογικὴν μελέτην. Ἐδῶ κ' ἐκεῖ ἐπὶ ἐσχάρων ὑψοῦνται σφακτὰ γεγρακῶτων κροῖων, ἄλλα λιανίζονται ἐπὶ ῥυπαρὰς σακίδος καὶ καταβροχθίζονται ὑπὸ πηναλέων περὶ εἰς στομάτων. Ὁ οἶνος μεταγγίζεται ἄφρονος ἀπὸ βαρέλας καὶ μαστραπάδες καὶ ὕδρας εἰς διψαλέας ψυχὰς, αἴτινες διαγίνονται εὐθὺς εἰς φιλικὰς καὶ ἀρειμανίους ἐκδηλώσεις.

Ἐδῶ ὁ χαλκὸς κωδωνίζει ὑπὸ τὸν ἥλιον· ἐκεῖ τὰ κυπρία στίλβουν· παρέχει αἱ ἀλύσεις ἀσπρογαλιάζουν· τὰ ξύλινα πινάκια, αἱ τοῖτσαι, τὰ χουλιάρια, αἱ καυκαὶ, τὰ κλειδοπίνακα ὄλα, τὰ μαγειρικά ἢ ἐπιτραπέζια σκεῦη τοῦ χωρικοῦ ἠπλωμένα χάσκουν κατὰ γῆς· τὰ λανάρια μὲ ἀνοικτὰ στόματα θαρρεῖς γυρεύουν μαλλιὰ, καὶ τὰ μαλλιὰ παρέχει γυρεύουν λανάρια. Δικριάνια, δοκάνες, σταβάρια, καρπολόγια ἴστανται ὄρθια ἐκεῖ, ὡσεὶ προκαλοῦντα τὸν χωρικὸν κ' ὑπευθυμίζοντα αὐτῷ ὅτι ἐσήμανε ὁ καιρὸς τοῦ ἀλωνίσματος καὶ θὰ τὰ χρειασθῆ. Ἐδῶ ἔν παραπήγμα κατὰμεστον ἀπὸ τσαρούγια καὶ ζῶνας καὶ σιλάχια καὶ ἱγύλες· ἄλλο ἐκεῖ παραφροτωμένο μαντήλια καὶ ζωνάρια μάλλινα καὶ ὄτι, πῆς καὶ ζητήσας, κ' ἐν τῷ μέσῳ χρυσοχόος Τσουμεικιώτης ἐπιδεικνύει τὰ προϊόντα τῆς τέχνης του, βραχιόλια καὶ τοκάδες καὶ χαϊμαλιὰ καὶ γκερντάνια καὶ πόρπας παμμεγίστας, ἐπὶ τῶν ὁποίων συναντῶνται βανουσουρημένοι ἢ Ἀθηναῖοι μὲ τὴν περικεφαλαίαν καὶ τὴν αἰγίδα της καὶ ὁ αἰγιος Γεώργιος ἀκοντίζον τὸ θηρίον, ἢ Παναγία μὲ τὸ βρόχος εἰς τὰς ἀγκάλας, καὶ ὁ δικέφαλος ἀετὸς τῶν βυζαντινῶν αυτοκρατόρων, ὡσεὶ ὁ ἀμαθὴς τεχνίτης ἐζήτησε νὰ συμβολοποιήσῃ τὴν ἔνωσιν τοῦ ἀρχαίου ἐλληνισμοῦ μετὰ τοῦ βυζαντινοῦ Χριστιανισμοῦ.

Παρμπρὸς ἀπλοῦται τὸ Μπεζεστένι, δηλαδὴ ἡ ἀγορὰ τῶν ἐμπορευμάτων. Εἶνε δὲ τοῦτο χαμηλὸν οἰκοδόμημα, τετράγωνον χαγιάτι, σαθρόν, ἐλεεινόν, ἀπόζον ἐξ εὐρώτος, πλήρες ἀραχνῶν καθ' ὅλον τὸ λοιπὸν ἔτος, ἀλλὰ κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς πανηγύρεως κατὰμεστον βρυτιμῶν ἐμπορικῶν εἰδῶν, ἀπὸ τῆς ἐλαχίστης καρφοβελόνης μέχρι τοῦ γουναρικοῦ. Μέσα ἐκεῖ τῶντι ἐπιπολάζει τὸ σοβαρὸν ἐμπορικὸν πνεῦμα καὶ φέρεται διακνέον ἀπὸ τῆς σεβαστῆς γενειάδος τῶν Ἑβραίων ἐμπόρων καὶ κολλουδιστῶν μέχρι τῶν κιντρίνων βλεμμάτων Μωρατίτου ἐμπόρου καὶ τῶν μεμετρημένων λόγων τῶν πωλητῶν παιδίων καὶ τῆς σοβαρᾶς ἐκφράσεως μερικῶν συζύγων, οἵτινες μὲ ἀπρόθυμον βῆμα ἀκολουθοῦν τὰ ἐλέω Θεοῦ ἡμίση των ἐκεῖ. Κ' ἐνομιζετε ἐκ τῆς θορυβώδους ἔξω ἀγοραπωλησίας καὶ τῆς σιωπηλῆς ἐκεῖ μέσα συνεννοήσεως, ὅτι ἔξω ὁ θόρυβος πλεονάζει τῆς δαπάνης καὶ ἡ εὐθυμία ὑπερβάλλει τῆς φιλοχρηματίας καὶ μόνον ἐδῶ δαπανᾶται τὸ χρῆμα τὸ πολῦτιμον καὶ διαρρεῖ ὁ χρυσοῦς ὁ ἄφρονος καὶ ἀρπάζεται τὸ κέρδος ἀπὸ φοβερὰ καὶ ἀλύγιστα δαγκανάρια.

Ἐπερᾶνω δὲ ὄλης αὐτῆς τῆς σκηνῆς, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ πετρώδους λόφου, ἔχουσα ὑπὸ τοὺς πόδας τῆς ὄλης τὴν εὐρεία· εἰκόνα κ' ἐφορεύουσα μὲ ἄγρυπνον ὄμμα τὴν κινήσιν ὄλης ἐστῆσε τὴν σκηνὴν τῆς πρὸ τοῦ τζαμιῦ ἢ ἀστυνομικῆς ἀρχῆς μὲ τὰ ὄργανά της, ὡσεὶ προσωποποίησις τῆς Θέμιδος κρατούσης ὑψηλὰ τὴν πλάστιγγα ἄνω τῆς θορυβώδους ἀγοραπωλησίας ἐκείνης. Καὶ τῷ ὄντι καθ' ὄραν καὶ κατὰ λεπτόν ἀνέρχονται τὸν λόφον πρὸς τὰ ἐκεῖ ἀγορασταὶ καὶ πωληταί, ἵνα παραπονεθῶσιν ὅτι ἠπατήθησαν ἀπὸ θεομπαίχτας συναδέλφους των, ἄλλοι μὲ αἰμορροῦσας βίνας καὶ τεθραυσμένας κεφαλὰς, ἵνα καταγγείλωσι τοὺς καλοθελητάς των, ἄλλοι ν' ἀνεύρωσι τὰς γυναϊκάς των καὶ ἄλλοι νὰ ζητήσωσι τὰς χρηματοσακούλας των. Καὶ ὁ ἀστυνόμος πρόθυμος ἔκουε πάντοτε τὰ παράπονά των καὶ ὡς πατριάρχης τῆς Γραφῆς διένεμε τὴν δικαιοσύνην ἀρθῶνως ἐπὶ τοῦ ἀγαθοῦ λαοῦ του.

Μόνον εἰς ἐμὲ δὲν ἀπένευσε δικαιοσύνην, ὅστις ἀρῶ ἐκλήθην ὑπὸ τῶν Βαλτινῶν στρατηγός, ὑπὸ τῶν τούρκων «μουλιαζιμ χακίμ» καὶ ὑπὸ τῶν Καραγκούνηδων «ζαπίτης», ἐπέπρωτο ἐκεῖ νὰ χειροτονηθῶ ὑπὸ ἀγαθοῦ ἀγρότου ὑπενωματάρχης.

— Κύριε ὑνωματάρχη, ἔχασα τὴν γομάρα μου ! . . .

Ἐξοχον ὅμως εἰκόνα τῆς πανηγύρεως λαμβάνει τις ἀπὸ τῆς ἀγορῆς τῆς Φαρσάλου. Ἀνῆλθον ἐκεῖ περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, μεθ' ἐνὸς συντρόφου μου δικηγόρου, ἀναγκώσαντος τὸν Βέλερ καὶ πλουσίον εἰς ἀρχαιολογικὰς

γνώσεις, και ενός οδηγού του χαριστοδότη του Κζαμία. Προς την δύση ύψοντο αποκλείοντα τὸν ἠρίζοντα ὄδοντωτά και ἀπότομα ἡ Πίνδος, τ' Ἀγραφιώτικα βουνά, τ' ἀθάνατα λημέρια τῶν κλεφτῶν μας· βορείως ἔκλειε τὴν θέαν τῆς Λαρισιακῆς πεδιάδος ἡ λοφοσειρὰ τοῦ Ραβενίου, ὅπισθεν τῆς ὁποίας ἀνέκυπτε πρὸς τὸ βάθος ὡς κυανὴ σκηνὴ μόνον ἡ κορυφὴ τοῦ Κισσάβου· ἐδῶθεν δ' ἠπλοῦτο ἡ πεδιάς τῶν Φαρσάλων διαρρευσμένη ὑπὸ τοῦ Ἐνιπέως· και πέραν θάλασσα ἀπέραντος ἐξηρανόετο ἐν τῇ σκιᾷ τῆς Καρδίτσης και τῶν Τρικαλλῶν. Ὑπὸ τοὺς πόδας μας ἠπλοῦτο ἡ πόλις με κἄπως εὐπρεπεστέρην περιβολὴν ἐκ τῆς ἀποστάσεως και κάτω ἡ πλῆθὺς τῶν πανηγυριστῶν ἐμυρμηκίαζεν εἰς εὐρείαν ἔκτασιν. Πανηγυρισταὶ ἤρχοντο, ἄλλοι δ' ἔφρευγον μετὰ τὰ ἀγορασθέντα κτήνη των εἴτε μετὰ τὰς ἐκ τῆς πωλήσεως εἰσπράξεις των εὐχαριτημένοι ἐπιστρέφοντες εἰς τὰ χωρία των και μετ' ὀλίγον ἐξηρανόετο εἰς τὴν ἀπόστασιν, ὅπου τοὺς ἐπεριμένον κἄποτε φονεῖς και κλέπται, ἵνα ἀρπάσωσι τὸ ψωμὶ τῶν τέκνων των. Μαῦροι ὄμιλοι βουβάλων, φαιοὶ βοῶν και καψαλοὶ ὄνων και ἵππων, εἴτε λευκοὶ ποιμνίων ἐφέροντο ἐδῶ κ' ἐκεῖ ὡς σύννεφα ἐπὶ τῆς πεδιάδος πορευόμενα ἀγεληδὺν νὰ ποισθῶσιν εἰς τὸν ποταμὸν. Ἐστρεγον ἐδῶ ἔφιπποι, ἐκεῖ ἀνήρχοντο πεζοὶ κ' ἐλείκαζε παντοῦ ἡ φουστανέλλα και τὰ ὑποκάμισα και τὸ σύνολον τῆς πανηγύρεως, ἔδιδε ἰδέαν πιστὴν στρατοπέδου τῶν ἐπαναστατῶν τοῦ εἰκοσιένα. Καὶ ὁ σάλος και ὁ θόρυθος ἔφθινεν ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως συγκεχυμένος σύμμικτος ἀπὸ διαφόρων ἤχους εἰς κοινὴν ἁρμονίαν.

Μετὰ τοῦ συντρόφου μου ἐφέραμεν γύρω τὴν μικρὰν ἀκρόπολιν, εἶδαμεν τ' ἀρχαῖα τείχη και τὰ ἐνετικά κτίρια, εἶπαμεν διὰ τὸν Ἀχιλλέα και τὰς ῥωμαϊκὰς λεγεῶνας, αἵτινες κατεσφάγησαν ἐκεῖ κάτω, ἰδὶα τοὺς λαμπροὺς κάλλει και ὕλοις νεανίας, τῶν ὁποίων ἴσως ἡ κόνις λιπαίνει τὸν ἄγρον και δίδει ἄσποντον εἰς τὸν εὐτελεῖ Καραγκούνην.

Ἐνῶ κατηρχόμεθα πρὸς τὴν πόλιν ἐνύκτωνεν ἤδη. Φωτὰ τινὰ ἐπλανῶντο ἐδῶ κ' ἐκεῖ ἐπὶ τοῦ χώρου τῆς πανηγύρεως τὰ καταστήματα ἔκλειον, ἡ ἀγοραπωλησίαι ἔληθον διὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην και τὰ πλῆθη συνωθοῦντο πρὸς τὴν πόλιν, ζωὴ τῆς ὁποίας ἀνήρχετο φωτεινὸς αἴθρῃ και κνίσ-

σα ψηνομένων τράγων, και ἤκούοντο συγκρούσεις ποτηρίων και τραγοῦδια και ἤχοι ὀργάνων διάφοροι. Ἐπκυσεν ἡ πανήγυρις και ἤρχιζεν ἡ εὐθυμία· ἔπαυσεν ἡ προσποίησης και ἤρχιζεν ἡ εἰλικρίνεια· ἔπαυσεν ἡ κερδοσκοπία και ἤρχιζεν ὁ κῶμος. Διότι τοῦτο εἶνε ποὺ κάμνει τὰς ἐμπορικὰς πανηγύρεις εὐχαρίστους, τὸ ὅτι δὲν πορεύονται ἐκεῖ συστηματικοὶ ἔμποροι ἀφομοιώσαντες τὸν χαρακτῆρά των μετὰ τὰ κατὰστιχα και τὰ χρηματοδέματα και τοὺς δαιδαλείους λογαρισμούς, οἱ ἀφιερῶσαντες τὴν ζωὴν των ὅλην εἰς τὸν πλοῦτον και τὸ κέρδος, ἀλλ' ἄνθρωποι κοινοὶ, τῆς ἡμέρας ἔμποροι, καθυποτάσσοντες τὸ κέρδος εἰς τὴν ζωὴν, τὴν χρυσὴν ζωὴν. Ἐκτὸς ὀλίγων πέντε δέκα, οἱ ἄλλοι εἶνε κρεωπόλοι εἴτε ζωέμποροι, ἀγρόται εἴτε χωρικοὶ, μικρέμποροι παθαινόμενοι τὴν ἡμέραν ὅλην, διὰ νὰ κερδήσουν ἐν τὰλλῃρον, τὸ ὅποιον θυσιάζον τὴν νύκτα μετὰ τῶν συντρόφων των. Οὕτω δὲ θὰ διέλθουν ὅλας τὰς ἡμέρας και τὰς νύκτας των ἐκεῖ, μέχρις αὐτῆς ἡ πανήγυρις, ὅτε θὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὰς ἐστίας των, εὐτυχεῖς ἂν ἀπεκόμίζον ἐλάχιστά τινα κέρδη. Ἀρκεῖ ὅτι ἔχουν πάντοτε εἰς τὸν λογισμὸν των τὸ ἐλληνικώτατον ἀπόφθεγμα: ὕγια μου—πλοῦτα μου!

Ἐπλησιάζομεν ἤδη τὰς πρώτας οἰκίας τῆς πόλεως, ὅτε ὁ συντρόφός μου, ὅστις δὲν ἔπαυε νὰ με κάμνη κοινωνῶν τῶν ἀρχαιολογικῶν του γνώσεων, και ὁ ὀδηγός μας, ὅστις ἀνεκίνει πάντα τὴν κεφαλήν, ὡσεὶ ἐπιδοκιμάζων τὸν σύντρόφόν μου και προσέθετε κάποτε λέξεις τινὰς συμπληρωτικὰς, φιλοτιμούμενος νὰ με διαφωτίσῃ λεπτομερέστερον, μοὶ ἔδειξαν τοῦ Ἀπιδανοῦ τὸ ρεῦμα, ὅπερ ἐσημειούτο κάτω ὡς ἀργυρὰ ταινία ἐπὶ τοῦ ἀμυροῦ ἐδάφους.

— Ἐκεῖ ἐλούετο ὁ Ἀχιλλεὺς κ' ἔπειτα ἀνέβαινον ἐδῶ, εἰς τὰ βασιλεία του, εἶπεν ὁ σύντροφός μου.

Ὁ Κζαμία· ἐνευσεν ἐπιδοκιμάτας.

— Κ' ἔπειτα τί ἔγεινεν αὐτός ὁ Ἀχιλλεὺς; ἠρώτησα τότε κ' ἐγὼ τὸν ὀδηγόν μου.

Και οὕτως μοὶ ἀπήντησεν σοδάρως!

— Κάνει πολὺ κρῖα ἐδῶ, καπετάνιε. Ὡ; φκίνηται, βγήκε ἀπ' τὸ λουτρό κι' ὡς ν' ἀνεβῆ ἐδῶ πάνω πόντιασε... πέθανε!

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ

ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟΝ ΤΟΥ ΜΑΓΟΥ

Υ π ο

ΑΝΔΡΕΟΥ ΔΩΡΗ

Συνέχεια ἴδε σελ. 220

Τοῦτο ἡ ἀρχαιολογία ἔπρεπε νὰ προαίσθανθῃ πρὶν ἢ ἀνακαλύψῃ τὸ μουσεῖον τοῦτο. Ἐρυθρίῳ, διότι ἡ ἀνακάλυψις ἐπῆλθε διὰ τῆς σκαπάνης και οὐχὶ διὰ τοῦ συλλογισμοῦ!

Ταῦτα διελογίζετο ὁ Μαυρίκιος μετὰ κεφαλὴν κεκυρτοῦν βυθίζων κατ' εὐθείαν ἐμπροσθὲν του, ὅτι νέα ἐπίκλησις τοῦ μάγου τὸν ἐπανήγαγεν εἰς τὴν συνίσθησιν τῆς πραγματικότητος. Ἀνεγείρων τὴν κεφαλὴν εἶδεν ὅτι εἰσεχώρει ἤδη ἐντὸς διαδρόμου ἀποτελουμένου ἐκ δύο συμμετρικῶν τοίχων, ὧν τὸ ὕψος δὲν ὑπερέβαινε τὰ πέντε ἢ ἕξ μέτρα. Ἄνωθεν τῶν τοίχων τούτων δὲν διεκρίνετο εἰμὴ τὸ κενὸν θόλον τεραστίως ὕψηλοῦ, κειμένου ὑπεράνω τοῦ διαδρόμου.

— Σὲ παρακάλω, σὲ ἱκετεύω ἐν ὀνόματι παντός, ὅ,τι ἔχεις ἱερώτερον, ἔλεγεν ὁ Γουέζρος, μὴ προχωρήσῃς περαιτέρω, διότι ἐχάθης ἀμετακλήτως.

Ἡ φωνὴ του εἶχε καταστῆ ἱκετευτικὴ. Ἐφαίνετο πραγματικῶς ἔντρομος.

— Τί φοβεῖται λοιπόν, μάγε; εἶπεν ὁ Μαυρίκιος. Ποῖοι κίνδυνοι μάς ἀπειλοῦσιν εἰς τὰς ἐρήμους ταύτας αἰθούσας, ὅπου κανὲν ἄνθρωπον οὐ δὲν εἰσεχώρησε πρὸ πεντήκοντα αἰώνων;

— Κίνδυνοι τόσον φοβεροὶ, ὅτε και ὁ λογισμὸς αὐτὸς δὲν δύναται νὰ τοὺς ἀναλογισθῇ, ἀπήντησεν ὁ μάγος, χωρὶς νὰ ἐξηγηθῇ περισσύτερον.

— Πολὺ καλά! σὺ μὴ τοὺς ἀντιμετωπίης, ἀπήντησεν ὁ Μαυρίκιος, ἂν ἡ ἐπισημονική περιέργεια καθίστα ἀνάσθητον εἰς πᾶσαν ἄλλην σκέψιν. Περιμένε με ἐδῶ, γέρον... Εἶνε ἀδύνατον δι' ἐμὲ νὰ μὴ ἐξερευνήσω μέχρι τέλους τὰ μυστήρια τὰ περιλειόμενα εἰς αὐτὸ τὸ ὑπόγειον...

Και ταῦτα εἰπὼν ἐπκνέλαθε τὴν πορείαν του και εἰσέδυσε εἰς τὸν διάδρομον.

Κεφάλαιον ΙΔ'

Ὁ Λαθύριθος

Ὁ μάγος ἐκέρεινον κραυγὴν λύσσης και ἀναθέματος, ὤρμησεν ἐπὶ τὰ ἔχνη τοῦ Μαυρίκιου και τοῦ ὑπηρετοῦ του, οἵτινες εἶχον ἤδη γείνει ἔρχοντο εἰς τὴν καμπὴν τοῦ διαδρόμου. Μετ' ὀλίγον τοὺς συνήτησεν. Εἶπομεν ὅτι οἱ τρεῖς εὐρίσκοντο εἰς εἰδὸς τι στοὰς εὐρείας δύο μέτρων, κειμένοι ἐν τῷ μέσῳ τοίχων λείων ὡς τὸ μάρμαρον. Οἱ τοῖχοι ἔχοντες ὕψος πέντε ἕως ἕξ μέτρων δὲν ἔφθινον μέχρι τοῦ λίαν ὕψηλοῦ θόλου. Εὐρίσκοντο οἴοναι ἐν τῷ μέσῳ διπλῶν ἀλεξάνεμων λιθίνων, ἐντὸς ἀπέραντου αἰθούσας, κατοικη-

κητῆριον Τιτάνων. Ἐκ τούτου ἐνόησεν ὁ νέος πῶθεν προήρχετο τὸ φαινόμενον τῆς καταπληκτικῆς ἡχοῦς, ἢν ἐξήγειρον τὰ βήματά των, και ὁ ἐλάχιστος αὐτῶν λόγος. Ἐκάστη αὐτῶν λέξις προφερομένη διὰ μετρίας φωνῆς ἐξήγειρε κρότον, ὅστις κλυθόμενος μακρὰν ἀπέχετο ὡς μυκηθμὸς βροντῆς. Τί ἐκρύπτετο ὅπισθεν τῶν τοίχων ἐκείνων; Ποῦ ἀπέληγον ὅλοι αὐτοὶ οἱ διάδρομοι; Τοῦτο ἀπεφάσισε ν' ἀνακαλύψῃ αἰέτως.

Ἐξηκολούθησε τὴν πρὸς τὰ πρόσω πορείαν του παρακολουθούμενος ὑπὸ τοῦ Γαργαρίδου και τοῦ Γουέζρου, πρὸς οὓς ἐδείκνυε τὴν περιέργον σχηματισμὸν τοῦ θόλου. Ἄλλ' ὁ Γκουσά-Νισίν δὲν ἀπήντα εἰμὴ ψιθυρίζων λέξεις τινὰς εἰς γλῶσσαν ἄγνωστον. Δὲν ἀπέκρυπτε τὴν ἀπελπισίαν του, διότι εἶχον εἰσεχωρήσει μέχρις ἐκεῖ. Ὁ Μαυρίκιος, χωρὶς νὰ μεριμνᾷ περὶ τῆς συμπεριφοράς του, ὕψωτε τοὺς ὄμους και ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον του. Ὁ διάδρομος ἐξηκολούθει κατ' εὐθείαν γραμμὴν ἐμπροσθὲν του, ἐφ' ὅσον ἐξικνεῖτο ἡ ἀκτίς τοῦ φανοῦ του. Ἐν τούτοις παρουσιάσθη μετ' ὀλίγον καμπὴ εἰς τὴν δεξιὰν γωνίαν. Ὁ Μαυρίκιος δὲν ἐδίστασε νὰ εἰσέλθῃ και εἰς αὐτήν. Μετὰ τινα μέτρα ὁ νέος διάδρομος ἐσχημάτιζεν ἐπίσης καμπὴν και νέα στοαὶ πρὸς τὰ δεξιὰ διεκλαδίζοντο ἀτελευτήτως. Κατὰ πᾶσαν στιγμὴν παρουσιάζετο και νέα γωνία και ὅτε μὲν ἡ νέα στοὰ προῦχέει κατ' εὐθείαν ἀτελευτήτως ὡς νὰ ἦγεν εἰς τὸ κέντρον τῆς γῆς, ἄλλοτε δ' ἀπεναντίας ἦσαν μαιάνδροι βραχεῖς, ἰδιοὺς ὄμιλοι, οἵτινες ἐφαίνοντο οἴοναι περιστρεφόμενοι περὶ ἐαυτοῦς. Εἰς μάτην ἐβάδιζον ἀδικήτως, εὐρίσκοντο πάντοτε εἰς διαδρόμους ἀπαρακλάκτους και οὐδέποτε ἔφθινον εἰς μέτρος τι εὐριχωρότερον ἢ ἀξιολογότερον, μεθ' ὅλην τὴν κουραστικὴν πορείαν των.

Περὶ ἠλθον οὕτω ἐπὶ μίαν περίπου ὄραν. Οἱ ἐρευνηταὶ ἤρχισαν νὰ καταβάλλωνται ἐκ τοῦ κόπου, διότι τὸ ἄγονον ἐκεῖνο ἐρευνητικὸν ταξείδιον ἐντὸς τῆς βραχείας και πλήρους ὑπογείου ἀναθυμιάσεων ἀτμοσφαιρῆς καθίστατο ἐπὶ τέλους ἀπορήτως ἐπίπονον. Οἱ τρεῖς ἄνδρες ἐσταμάτησαν. Ὁ Μαυρίκιος ἀπέμαξε τὸ μέτωπόν του ὑγρὸν ἐκ τοῦ ἰδρώτος, και ἐγείρων τοὺς ὀφθαλμοὺς πάλιν προστήρησε τὸν θόλον.

Ἡ τὸ λίαν ὕψηλὸς και ἡ στερεότης του ἐφαίνετο ἀψηροῦσα τοὺς αἰῶνας. Ὁ νεκρὸς ἀρχαιολόγος διεκρίνετο ἀορίστως, ὅτι ἀπετελεῖτο ἀπὸ κτίσματα ἠρίζοντα πλησιάζοντα πρὸς ἄλληλα ἀνεπισκλήτως μέχρι τῆς κορυφῆς, ἀποτελουμένης ἐξ ὄγκου βράχου κολοσσίου, ἐνόησε δὲ ὅτι ὁ θόλος ἐκεῖνος ἦτο κατεσκευασμένος ὡς τοῖχος ἀντέχων εἰς τὸ ὑπερκειμένον αὐτοῦ βῆρος και ἀρούμενος τὴν δύναμιν του ἐκ τῆς συνεκτικότητος αὐτοῦ τοῦ ἰδίου βάρους, τοῦθ' ὅπερ εἶνε πράγματι ἡ μαθηματικὴ βάσις τῆς ἀψείδος.

Ἀπὸ τοῦ σκοτεινοῦ ἐκείνου διαδρόμου ὁ θόλος ἐφάνετο ἀμέτρητος. Αἴφνης μία ἰδέα ἐπλήθυνε εἰς τὸν νοῦν τοῦ Μαυρικίου. Ἄφου ἠκολούθησε κατὰ τύχην τοὺς δαιδάλους τῶν ἀπαισιῶν ἐκείνων διαδρόμων, πῶς ἴθι ἐξήρχετο. Ποῦ ἦγον αὐταὶ αἱ μυστηριώδεις στοαὶ καὶ συστρεφόμεναι διαρκῶς περὶ ἐαυτὰς ὡς σπείραι κοιμωμένου ὄψεως; Μήπως εἶχε κατέλθει ῥιψοκινδύνως εἰς τάφρον συμπαρασύρας μεθ' ἐαυτοῦ καὶ τὸν ὑπηρέτην του καὶ τὸν σκιάκιν ἐκείνον πρὸς τὴν... Ἦτο ἤδη ἀργά· ὅποια θὰ ἦτο ἄρα γε ἡ ἀντυχία τῆς Αἰκατερίνης, ἥτις δὲν τὸν ἐβλεπεν ἐπιστρέφοντα; Τί θὰ ἐσκέπτετο αὐτὴ διὰ τὴν παρατεταμένην αὐτοῦ ἀπουσίαν; Ἦτο ἴσως ἐπάναγκες ν' ἀνέλθῃ χωρὶς νὰ προχωρήσῃ περισσότερο κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, ἴθι ἐπανήρχετο βραδύτερον νὰ ἐξερευνησῇ τὰς παραδόξους ἐκείνας κατακόμβας, αἵτινες ἐξετείνοντο ἄγνωστοι καὶ ἄφρονι κάτωθεν τῆς εὐρείας πεδιάδος.

Ἐνθ' αἱ ταχέϊαι αὐταὶ σκέψεις ἐπήρχοντο εἰς τὸν νοῦν τοῦ Μαυρικίου, τὰ ὄμματά του στραφέντα ἀπὸ τοῦ θόλου εἰς τοὺς τοίχους τοῦ διαδρόμου συνήντησαν τὰ τοῦ Γουέβρου. Ἐρεϊδόμενος ἐπὶ τοῦ τοίχου ἀπέναντί του, με τοὺς βραχίονας ἐσταυρωμένους ἐπὶ τοῦ στήθους του ἔριπτεν ἐπ' αὐτοῦ βλέμμα ἀστραπηδόλον καὶ τὸσον ἄγριον, ὥστε ὁ νέος ἀνεσκόπησεν ἀκουσίως.

— Τί συμβαίνει, Γκουσά-Νισίν; ἀνέκραξε διακτὴ μὲ κυττάζεις τοιοῦτοτρόπως.

Ὁ πρεσβύτερος δὲν ἀπήντησε, με τοὺς ὀφθαλμοὺς βλοσυροὺς, με τὴν μορφήν ἠλλοιωμένην ἐξηκολούθει νὰ προσηλοῖ ἐπὶ τοῦ νεκροῦ ἀρχαιολόγου τὰ ἀστραπηδόλα αὐτοῦ ὄμματα. Τὸ πρόσωπόν του ἦτο ἀγνώριστον, τὸσον ἡ ὄργη ἢ τὸ μῆτος ἢ τίς οἶδε ποῖον ἄλλο κρύβιον αἰσθημα εἶχεν ἀλλοιώσει τὴν συνήθη αὐτοῦ ἔκφρασιν. Πρὸς στιγμή μὴν ἐπλήθυνε εἰς τὸν Μαυρικίου καὶ τὸν Γαργαρίδην ἡ αὐτὴ σκέψις, ὅτι ὁ μάγος ἐγίνωσκε κινδύνον τινα ἀπειλοῦντα αὐτοὺς ἐντὸς τῶν ὑπαχθονίων ἐκείνων στοῶν, παγίδα τινὰ ἢ βάραιον καὶ ἡ ἰδέα αὐτοῦ τοῦ κινδύνου τὸν ἔκαμε νὰ παραφρονήσῃ... Ἄλλ' ἡ φυσιογνωμίαν ἦτο ἀνθρώπου λογικοῦ ἢ καὶ ἀγρία· με ὅλην δὲ τὴν ἐξέχον ὄργην ἢ ἐξέφραζεν ἡ μορφή του, δὲν ἐρκίνετο οὐχ ἥττον μορφή παράφρονος. Ὁ Μαυρικίος ἐπλησίασε μετὰ σπουδῆς τὸν Γουέβρον καὶ ἀποθέτων τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ βραχίονός του;

— Ἀλλεῖ! εἶπεν αὐτῷ θαρραλέως. Τί ἔχεις; Διακτὴ μὲ παρατηρῆς κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον; Μνησικακίεις διότι σε παρέσυρα ἐδῶ; Ἀλλὰ τέλος πάντων οὐδεὶς σε ἠνάγκασε νὰ με ἀκολουθήσῃς; Ἐξηγήσου, Γκουσά-Νισίν... ἢ μάλλον ἄς ἐξέλθωμεν πρότερον ἀπ' ἐδῶ καὶ θὰ ἐξηγηθῶμεν, ὅτε θὰ ἐπιστρέφωμεν εἰς τὴν κατοικίαν σου. Αἱ δύο νέαι βεβαίως θ' ἀνησυχῶσι διὰ τὴν ἀπου-

σίας μας. Ἄς ὑπάγωμεν νὰ τὰς καθηλυχάσωμεν. ἄς ἀναβάλωμεν δι' αὐρίον τὴν συνέχειαν τῆς ἐξερευνησεῶς μας.

— Καὶ νὰ σὰς εἰπῶ τὴν ἀλήθειαν, εἶπεν ὁ Γαργαρίδης δυσηρεστημένος, κύριε Γκουσά-Νισίν, ἔχετε μία μούρη, ὅπου δὲν εἶνε καθόλου εὐχάριστος... Αὐτὸ τὸ μέρος ἐδῶ εἶνε ποῦ εἶνε πολὺ ὀλίγον τερπνόν. Τί διάβολον! δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ κάμνης τέτοια μούτρα ὡσάν δαιμονισμένος καὶ νὰ μάς βλέπῃς με αὐτὰ τὰ μάτια ἀπὸ τὴν ὥραν ποῦ ἐμβήκαμεν... Σὰς βεβαιώνω πῶς δὲν εἶνε διόλου εὐχάριστον πρᾶγμα... προξενεῖ τρόμον, ἀλήθειαν, κύριε;

Χωρὶς νὰ προσεῖξῃ εἰς τοὺς λόγους τοῦ ὑπηρετοῦ ὁ μάγος ἐξηκολούθει νὰ προσηλοῖ ἐπὶ τοῦ Μαυρικίου τὸ αὐτὸ αἰνιγματώδες καὶ ταυτοχρόνως ἄγριον βλέμμα. Διὰ μίαν ἀνύψωσιν ἀμφοτέρους τοὺς βραχίονας, προσέθη ἐν βήμα καὶ ἀποσπῶν τὸν μανδύαν του με κίνημα ἀπελπισίας ἐξέφερε παρατεταμένην στρηνῆ καὶ βραχύνην φωνήν. Εἶτα δὲ, ἐνθ' οἱ ἄλλοι ἐκπληκτοὶ τὸν παρετήρουν:

— Ὡ ἡμέρα τρισκατάρκτος!... ἡμέρα πένθους!... ἡμέρα ὀργῆς!... ἀνέκραξε μετὰ φωνῆς διακεκομμένης. Εἰσεδύσαν εἰς τὸ ἀγιαστήριόν σου, ὦ Μίθρα! ἐμίαναν διὰ τῶν ἀκαθάρτων βρημάτων τῶν τῶν ἱερῶν ἐδαφῶν, τὸ ὅποιον οὐδέποτε ἐπάτησαν οἱ πόδες ἀπίστον! Ἄτυχῆ ἱεροῦ! δυστυχισμένε γέρον!... ἔνεκα σοῦ διεπράχθη ἡ φρικώδης αὐτὴ ἱεροσυλία· σὺ ὠδήγησες τὸν ξένον μέγχε τοῦ κέντρου τοῦ ναοῦ... Σὺ τὸν ἔφερες ὡσεὶ ἐκ τῆς χειρὸς εἰς τὸ φοβερὸν ἄδυτον, τὸ ὅποιον ἐσεβάσθησαν εὐλαβῶς οἱ αἰῶνες. Ἄν ἡ βέβηλος πνοὴ του μολύνῃ τὸν ἱερὸν ἀέρα, ἂν ἡ παρουσία του μιάνῃ τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων, ἂν ἡ αὐθάδης φωνὴ του τολμᾷ νὰ προσέρῃ ὑπὸ τοὺς ἱεροὺς τοῦτους θόλους λέξεις γλώσσης ξένης καὶ νέας, ἔνεκα σοῦ ἐγένετο τοῦτο, ἔνεκα σοῦ!... ὦ ἄθλιε Γκουσά-Νισίν, ὦ γενεὰ ἀπαισία!... Ἐμελλες λοιπὸν νὰ λήξῃς τοιοῦτοτρόπως, νὰ διαψεύσῃς τὴν παράδοσιν, ἢν σοὶ εἶγον κληροδοτήσῃς χιλιάδες προγόνων... Ὁ ναὸς ἐμίανθη! Ἡ ἱεροσυλία ἐτελέσθη... Καὶ ὁ ἔνοχος εἶνε ὁ μέγχε σου ἱερεὺς, ὦ Μίθρα!...

Ὁ πρεσβύτερος ἐρρίφθη χαμαὶ πρηνῆς, διασχίζων τὰ ἐνδύματά του καὶ ἐκφέρων πενθίμους στεναγμούς.

«Ἦθελες νὰ ἐπωφεληθῆς τῆς ξένης ἐπιστήμης, Μοσέδ! ἐψιθύριζε μετὰ πικρᾶς θλίψεως. Ἐνόμισες ὅτι θὰ ἀπατήσῃς τὸν νέον αὐτόν· ἠθέλησες νὰ τὸν χρησιμοποήσῃς ὡς ἀνακτήσῃς τὸ μυστικόν, ὅπερ σκληρὰ τύχη ἀφῆρσεν ἐκ τῆς γενεᾶς σου... ὅπερ φεῦ! ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον μετεδίδοτο ἀπὸ πατρὸς εἰς υἱὸν διὰ μέσου τῶν αἰώνων. Ἀπεναντίας ὁ ξένος ἐπωφελέθη τῶν γνώ-

σεῶν σου καὶ αὐτὸς ἠδυνήθη χάρις εἰς σε νὰ εἰσελθῇ εἰς χῶρον, ἐνθα ἡ παρουσία του μόνη ἀποτελεῖ ὕβριν... Τὸ ἐγκλημα σου εἶνε φρικτόν, ὦ μεγάλε Μοσέδ· καὶ ὁ κληροτάτος θάνατος δὲν θὰ ἦτο διὰ σε τιμωρία ἐπαρκῆς. Ἀπόθανε, ἄθλιε, ἀπόθανε! δὲν θὰ ἔχῃς τὴν εὐτυχίαν νὰ τύχῃς τῆς ταφῆς τῶν προγόνων σου... τὰ πετεινά τοῦ οὐρανοῦ δὲν θὰ ἀναλάβουν τὸν ἐνταφιασμόν σου, ὡς ἀνέλαβον τὸν τῶν πατέρων σου· τὰ ὄστα σου θὰ μιάνουν τὸν ἱερὸν ἀέρα τῆς κρύπτης. Ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ βεβήλωσις εἶνε μηδαμινὴ ἀπέναντι τῆς φρικώδους ὕβρεως τῆς προσαρθείσης αὐτῷ ἐξ αἰτίας σου... ἀπέναντι τῆς παρουσίας τῆς πνοῆς, τοῦ βλέμματος τοῦ ἀκαθάρτου ξένου!...

— Αἶ, μὰ γὰρ νὰ σοῦ εἰπῶ!... δὲν παύει, κίβλας; ἀνέκραξεν ἐπὶ τέλους ὁ Γαργαρίδης, προσβληθεὶς ἐκ τῶν ἐπιθέτων, αἵτινα ἀπειδίως ἐξέφερεν ὁ μάγος. Τέλος πάντων τὸ δυστύχημα δὲν εἶνε ἀνεπανόρθωτον, καὶ ἂν ἡ ἐδῶ ἔλευσις μας εἶνε τόσον μεγάλη συμφορά, ἀρκεῖ νὰ ἐξέλθωμεν ἀπ' ἐδῶ διὰ νὰ περάσῃ... Γίνονται τότε μερικοὶ ἐξαγνισμοὶ καὶ τελειώνει τὸ ζήτημα!...

Ὁ γέρον ἀνεπήδησεν αἴφνης καὶ εὐρέθη ὄρθιος ἐκπέμπων κραυγὴν λύσεως.

- Νὰ ἐξέλθετε ἀπ' ἐδῶ!... ἀνεβόησε με φωνὴν βροντώδη.

Νὰ ἐξέλθετε;... ν' ἀναφανῆτε εἰς τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, νὰ διαδώσῃτε ἴσως τὸ μυστικὸν τοῦ ἀποκρύφου ναοῦ; Οὐδέποτε, οὐδέποτε!... Κάλλιον ν' ἀποθάνω μυριάκις!... κάλλιον ν' ἀλληλοφαγωθῶμεν ἐδῶ με ὅλας τὰς βασάνους τῆς πείνης. Νὰ ἐξέλθωμεν! καὶ, βεβαίως, ἠδυνάμην νὰ τὸ πράξω· καὶ ἂν συγκατετιθέμην ἐντὸς εἰκοσι λεπτῶν θὰ ἐπανηρχόμην εἰς τὴν αἴθουσαν τότε τῶν μηχανῶν, ἐντὸς ἡμισείας ὥρας, θὰ ἐστρέφωμεν τὴν κινητὴν πλάκα — τῆς ὁποίας ἀπεκάλυψα τὸ ἀπόκρυφον, ἄθλιε, παράφρον! — καὶ ἐντὸς δύο ὥρων θὰ ἀνηρχόμην εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἐδαφους διὰ τοῦ Γκούλ-Ἐκ. Ἀλλὰ, σοῦ ἐπαναλαμβάνω, δὲν θέλω! Δὲν θὰ προσθέσω εἰς τὸ κρίμα μου, τὸ ἥδη ἀρκετὰ φοβερόν, καὶ τὸ ἕτερον κρίμα τοῦ νὰ σὰς ἐξαγάγω ἀπ' ἐδῶ! Ἠθελήσατε νὰ εἰσελθῆτε;... Ἐστὼ μείνατε λοιπὸν ἐδῶ!... θ' ἀποθάνετε! ἀλλοίμονον εἰς σὰς... Ἀνάθεμα ἐπὶ τῶν ἀγενῶν ξένων!... Μίθρα! εὐδόκησον νὰ δεχθῆς τὴν θυσίαν, τὴν ὁποίαν σοῦ προσφέρει ὁ μέγχε σου Μοσέδ ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ του!... Οἱ Φράγχοι οὗτοι εἶνε μηδὲν· ἀλλὰ σοῦ προσφέρει τὴν ἰδικὴν του ζωὴν, τὰς ὑπολειπομένας του ἡμέρας, τὰς ἀφιερωμένας εἰς τὴν λατρείαν σου. Μία ἀσθενὴς νεανὴς θ' ἀπομείνῃ μόνη ἐκ τῆς γενεᾶς, ἥτις ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον πιστῶς σε ὑπηρέτησε. Γινώσκαι αὐτὴ τὰς διαταγὰς μου... Κατέχει πᾶσαν τὴν ἐπιστήμην μου. Ἄτυχῆς κόρη! Θὰ δυνθῆ αὐτὴ νὰ κάμῃ χρῆσιν ἀντα-

ξίαν τῆς ἰσχύος, ἢν παρέδωκα εἰς τὰς ἀσθενεῖς τῆς χειρὸς; Ὡ Λεῖλά, Λεῖλά!... πᾶσα ἡ ἐλπίς τοῦ ἀγίου Λαοῦ ἐναπετέθη εἰς σε!... Μίθρα! ἡ χεῖρ σου κατέπεσε βρατεῖα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μου· διακτὴ νὰ μὴ ἔχω ἓνα υἱόν, ὅπως με διαδεχθῆ, ὅπως ἐπανορθώσῃ τὸ σφάλμα, τὸ ὅποιον διέπραξα ἐκ τοῦ πόθου μου, ὅπως ἐπανεύρω τὸ ἀγιαστήριόν σου;... Φεῦ! ἀτυχῆ γέρον! Ἡ γενεὰ μου ἐξέλιπε· καὶ δὲν ἔχω παρὰ μίαν ἀσθενὴ κόρην, καὶ τὰ χεῖλη τῆς θὰ μεταφέρωσι τὸ μυστικὸν τῶν προγόνων εἰς ξένην οἰκίαν!... Ἡ δόξα σου ἰθαμώθη, Γκουσά-Νισίν!... Ἀπόθανε!... Ἡ γενεὰ σου ἐξέλιπε καὶ σὺ ἄφισες τὸν ξένον νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς τὸ ἀγιαστήριον!

Καὶ ἔπεσεν ἐκ νέου χαμαί, καλύπτων τὴν κεφαλὴν με τὰ ράκη τοῦ λευκοῦ χιτῶνός του, τὰ χαμαὶ διεσκορπισμένα. Ἡ παραφορὰ καὶ ἡ ἀπελπισία τοῦ πρεσβύτου ἐκίνησαν τὸν οἶκτον τοῦ Μαυρικίου. Ἐπλησίασε πρὸς τὸν μάγον καὶ προσπαθῶν νὰ τὸν ἀνεγείρῃ:

— Ἀκουσε, εἶπεν αὐτῷ προσηλῶς, σε συμπονῶ διὰ τὴν λύπην σου, Γουέβρε. Πίστευσέ με, ἐννοῶ τὴν τύψιν, ἥτις ταράττει τὴν συνείδησίν σου, διότι παρέβης τὰς παραδόσεις τῶν προγόνων σου καὶ ἴσως ἠθέτησες ὄρκον δοθέντα... Πλὴν ὅπως δήποτε, σκληρῶς ἐπιπλήττεις τὸν ἑαυτόν σου, ἐγὼ εἰσῆλθον ἐδῶ ἄνευ τῆς συγκαταθέσεώς σου.

— Τί με μέλει;... ἀνέκραξεν ὁ πρεσβύτερος ἀποθῶν αὐτὸν βιαίως. Ἐμίανες διὰ τῆς παρουσίας σου τὸν ἱερὸν Χῶρον καὶ ὑφείλεις ν' ἀποθάνης.

— Ποῦ εὐρισκόμεθα λοιπὸν; ἠρώτησεν ὁ Μαυρικίος.

— Εὐρισκόμεθα εἰς τὸν φοβερὸν λαβύρινθον, τοῦ ὁποίου τὸ μυστικὸν εἰς οὐδένα ἄλλον ἦτο γνωστὸν εἰμὴ εἰς τὸν μέγχε Μοσέδ. Οὐδεὶς βέβηλος ὀφθαλμὸς ἢ ποὺς ἀπίστου εἰσεχώρησέ ποτε ἐν αὐτῷ. Κατεσκευάσθη κατὰ σχέδια χαρὰχθέντα ὑπὸ τῶν προγόνων μου ὑπὸ ἐργατῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν φυλὴν μας, αἵτινες ἐθανατώθησαν εὐθὺς μετὰ τὴν ἀσπεράτωσιν τοῦ ἔργου τῶν, διὰ νὰ μὴ δυνθῶσι νὰ διαδώσῃ τὸ ἀπόκρυφον!... ὁ λαβύρινθος αὐτὸς ἐδημιουργήθη διὰ θυσίας χιλιάδων ἀνθρωπίνων ζωῶν. Κρίνε μετὰ τοῦτο, ἂν πρέπει νὰ διστάζω νὰ θυσιάσω καὶ τὴν ἰδικὴν σου. Ὁ λαβύρινθος αὐτὸς ἄγει εἰς τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων, εἰς τὸ κέντρον τοῦ Ναοῦ, εἰς τὴν Ὀφθαλμὸν τῆς Σοφίας, ἀγιαζόμενος διὰ τῆς παρουσίας τοῦ Μίθρα, καὶ δὲν εἰσεχώρησεν εἰς αὐτὸν ποτὲ εἰμὴ ὁ μέγχε ἱερεὺς μόνος, κύπτων ἐπὶ τῶν γενάτων καὶ μετὰ τὸ πρόσωπον κεκαλυμμένον διὰ πέπλου... διότι οὐδ' αὐτὸς ἔπρεπε νὰ ἔχῃ τὸσον τόλμην, ὥστε νὰ ἐντανεύσῃ ἀσκεπῆς τὸ Ἄσυλον τῆς θεότητος!...

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

ΤΑ ΕΝ ΕΡΕΤΡΙΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ

Αἱ ἐν Ἑρετρία ἐνεργηθεῖσαι ἀνασκαφαὶ δαπάναις τῶν κ. κ. I. Π. Λάμπρου καὶ Η. Γελαδάκη, ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ ἐφόρου τῶν ἀρχαιοτήτων κ. Τσουντα, ἀπὸ τῆς 29 Ἰουλίου μέχρι τῆς 20 Σεπτεμβρίου, τῶν ὁποίων τὰ ἀποτελέσματα μετ' ἐνδιαφέροντος περιέμενον ὁ ἐπιστημονικὸς κόσμος, ἀνταπερίθησαν εὐτυχῶς εἰς τὰ ἔξοδα καὶ ἤγαγον εἰς φῶς ἀξιόλογα εὑρήματα. Ἐπὶ δύο μῆνας πολλοὶ ἐργάται ἐργασθέντες ἀνέφωξαν πλείους τῶν 500 τάφων διαφόρων ἐποχῶν, ἀπὸ τοῦ ἔκτου π. Χ. αἰῶνος μέχρι τῶν τελευταίων βυζαντινῶν χρόνων, εἰς διαφόρους θέσεις περὶ τὴν Ἑρετρίαν καὶ ἐντὸς τῆς νῦν πόλεως. Οἱ σπουδαιότεροι τῶν τάφων, ἐν οἷς ἀνευρέθησαν ἀξιοσημεῖωτα ἀντικείμενα, κεῖνται εἰς ἀγροῦς, πλησίον τοῦ [ἀνα-

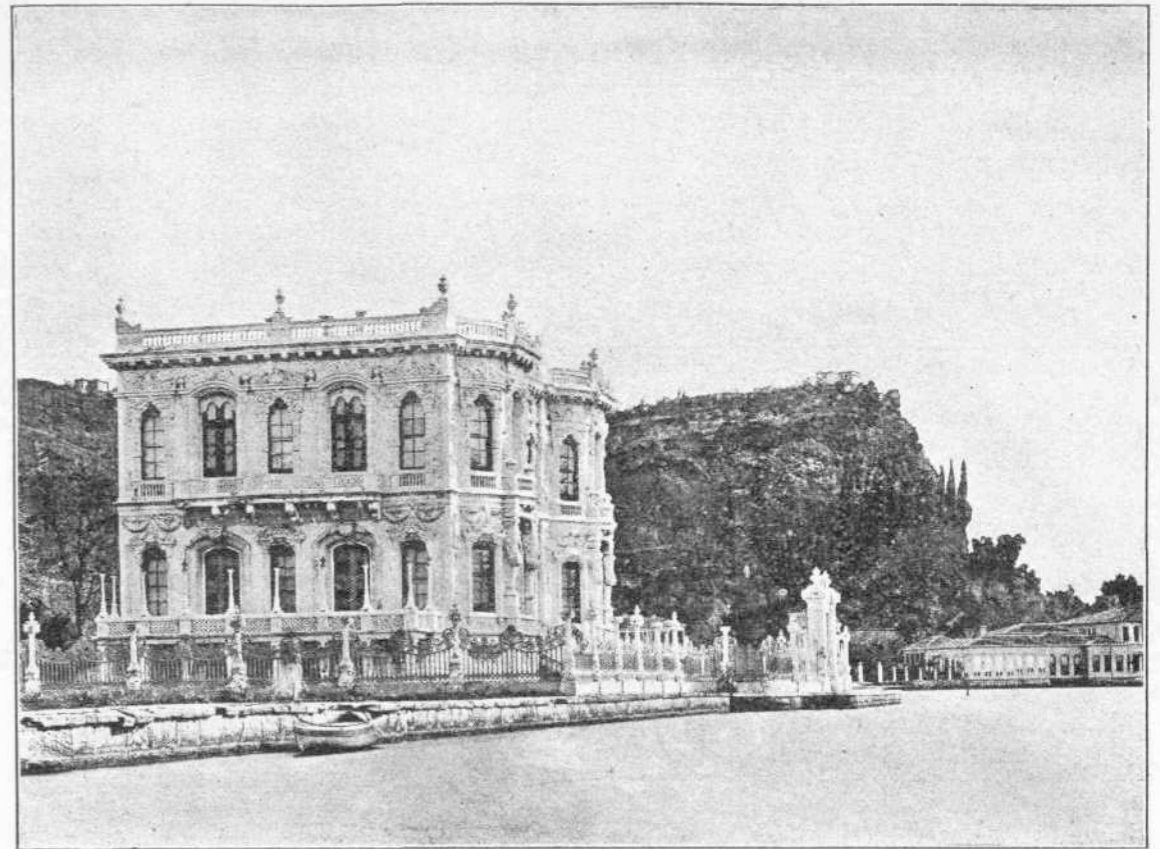
σκαφέντος πέρισι θεάτρου ὑπὸ τοῦ κ. Βαλοτάτη, διευθυντοῦ τῆς Ἀμερικανικῆς σχολῆς, παραπλευρῶς δὲ τῆς ἱερᾶς λεγομένης ὁδοῦ. Καὶ ὑπὸ μὲν τοῦ κ. Γελαδάκη εὑρέθη ἐν τάφῳ τοῦ τρίτου π. Χ. αἰῶνος, κεκαλυμμένῳ ὑπὸ τριῶν πωρίνων ὀγκολίθων, κάτοπτρον χαλκοῦν μετὰ δύο πωμάτων, ὧν τὸ ἐν φέρει ἐν ἀναγλύφῳ παραστάσει γυναῖκα καθημένην ἐπὶ κύκῳ, πρὸς ἃν προσφέρει ὕδωρ ἐντὸς σκύφους, τὸ δὲ ἕτερον, ἐν ἀναγλύφῳ ἐπίσης παραστάσει, γυναῖκα ἐφ' ἵππου, καὶ ἕτερον κάτοπτρον μετὰ πώματος, ἐφ' οὗ προτομὴ γυναικὸς ἀπὸ κροτάρου ἐν ἀναγλύφῳ. Ἐπίσης εὑρέθησαν δύο πυξίδες ἐντὸς τάφων τῆς αὐτῆς ἐποχῆς καὶ κατασκευῆς, ὧν ἡ μία φέρει γυναῖκα καθημένην παρὰ φοῖνικα, πλησίον δὲ αὐτῆς τὴν Ἀθηνᾶν καὶ ἄλλας μορφάς, ἡ δὲ ἕτέρα διαφόρους μορφάς. Ἐκτὸς τούτων εὑρέθησαν πολλὰ ἰχθυοειδῆ τετάρτου καὶ πέμπτου π. Χ. αἰῶνος, ὧν ἡ σπουδαιότερα εἶναι ἡμίλεικος μετὰ παραστάσεως πολυχρῶμου δύο γυναικῶν καὶ μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς «Λίγας καλὸς».

Ὁ κ. Λάμπρος ὑπῆρξεν εὐτυχέστερος. Ἀνεῦρεν εἰς τοὺς ὑπ' αὐτοῦ ἀνασκαφέντας τάφους δύο χαλκινὰ κάτοπτρα μετ' ἀναγλύφων παραστάσεων λίαν ἐνδιαφεροῦστών· τὸ ἐν τούτων φέρει Πάναν, σύροντα τράχον, ἐφ' οὗ κἀθήται ἡ Τραγαία Ἀφροδίτη, παρακολουθουμένη ὑπὸ τοῦ Ἐρωτος καὶ τῆς περιστερᾶς, τὸ δὲ ἕτερον τὴν Εὐρώπην ἐπὶ ταύρου. Ἐπὶ τῶν

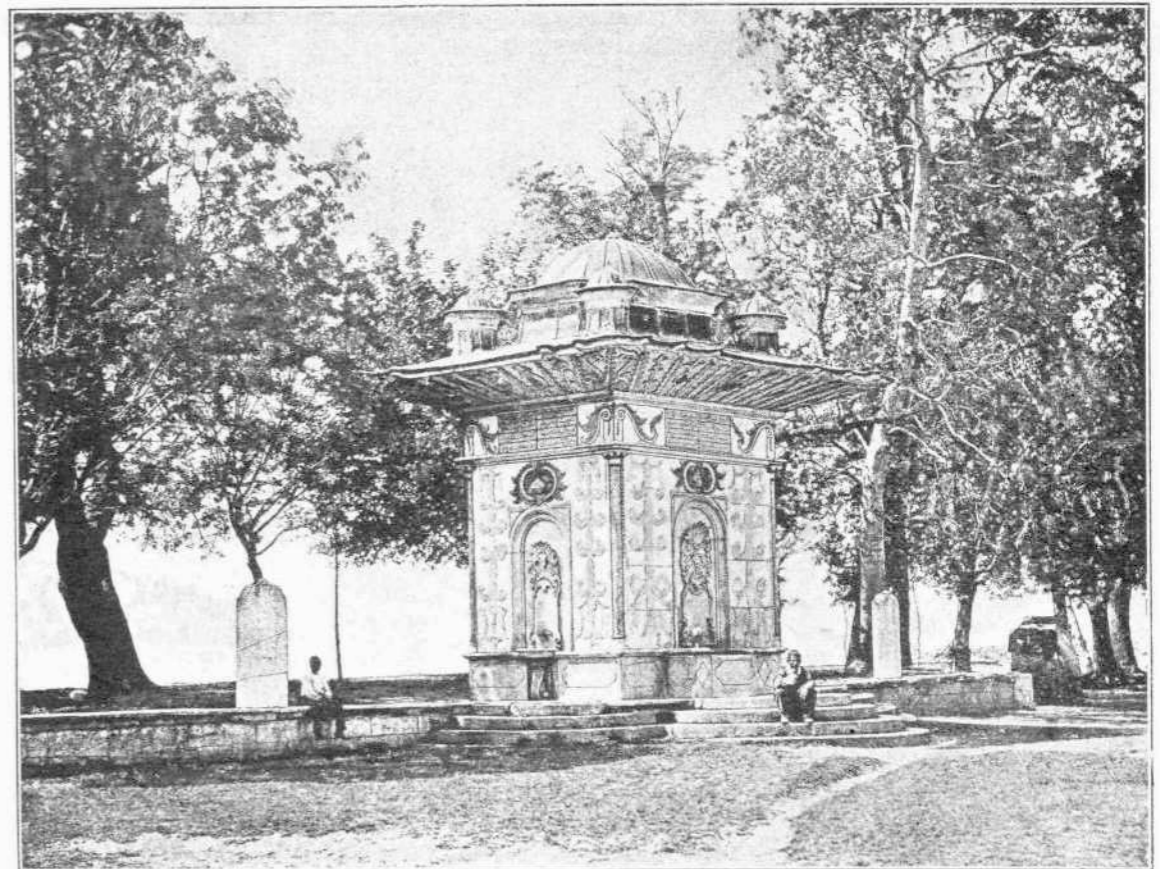
ἀνευρεθέντων τηλίνων ἀντικειμένων, ἐκτὸς διαφόρων ὠραίων λευκῶν καὶ ἐρυθρομόρφων λήκυθων με νεκρικῆς παραστάσεως, εὔρεν εἰς βάθος 4 1/2 μέτρων λάβρακα ἐκ πωρίνου λίθου, μήκους μέτρων ἑνὸς καὶ 9/10, ἥτις ἦτο ἐρμητικῶς διὰ πωρίνου ἐπίσης καλύμματος κεκλεισμένη, ἐπικεχρισμένη δὲ ἔσωθεν διὰ λευκοῦ χρώματος καὶ κεκοσμημένη πρὸς τὰ ἄνω διὰ πλατείας ἐρυθρᾶς ταινίας πλάτους 10 περίπου ὑπεκατομέτρων. Ὁ τάφος οὗτος ἀνήκων εἰς τὸν Ἰον αἰῶνα, ἦτο γυναικός, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τοῦ εὐρεθέντος κατόπτρου, πιθανῶς δὲ κόρης, ἕνεκα τῆς ἐλλείψεως πυξίδος μετὰ ψιμυθίου, περιεῖχε δὲ τὰ ἑξῆς πολύτιμα ἀντικείμενα, ἄριστα διατετηρημένα: 1) Λήκυθον λευκὴν, ὕψους 0,47 μετὰ δύο νεκρικῶν στηλῶν, ἐπὶ τῆς βάσεως δὲ τῆς μιᾶς τούτων κἀθήται γυνὴ καὶ περὶ αὐτὴν ἑτέρα γυνή, δύο ἄνδρες καὶ εἰς ὀπλίτης· 2) ὁμοίαν λήκυθον, ὕψους 0,40 μετὰ στηλῆς νεκρικῆς, παρὰ τὴν βᾶσιν τῆς ὁποίας κἀθήται γυνὴ ὀδυρομένη, ἑκατέρωθεν δὲ τῆς στηλῆς

ὑπάρχουσι δύο μορφαί, ὧν ἡ μία φέρει χιτῶνα ποδήρη καὶ ἔνδυμα κυανοῦν με παρυφᾶς ἰώδεις καὶ κρατεῖ ἀπὸ ἱμάντος κιβώτιον· 3) ἑτέραν λήκυθον ὕψους 0,39 ἀνάλογον πρὸς τὴν προηγουμένην· 4) ὁμοίαν λήκυθον ὕψους 0,34 με τρεῖς εἰκόνας, ἔπιθεν δὲ αὐτῆς ἐφ' ὕψηλοῦ βράχου ὑπάρχει λαγυῖός· 5) κέραμον λεγομένην κοινῶς ὡς ἐκ τοῦ σχήματός της *σέου.λαρ*, ἧς ἕλγιστα μέχρι τοῦδε ἀντίτυπα εἰσι γνωστά, ζήτημα δὲ ἀναφέρεται ἐκάστοτε μεταξὺ τῶν ἀρχαιολογούντων περὶ τῆς χρήσεώς της.

Ἐκ τῶν παραστάσεων τῶν μέχρι τοῦδε γνωστών, αἰτινες παραστάσεις εἶναι βακχικαί, ἀμαζωνομαχίαι, σκηναὶ καλλωπισμοῦ, δὲν ἐξάγεται τι περὶ τῆς χρήσεώς της. Ὁ κ. Stadniczka ἐξέφρασε τὴν ἰδέαν, τὴν ὁποίαν πολλοὶ ἄλλοι κατόπιν παρεδέχθησαν, ὅτι ἦτο κέραμος στολιζούσα ἐξωτερικῶς τὸν τάφον, ἀλλὰ τὴν ἰδέαν αὐτὴν καταρρίπτει ἡ ἐν Ἑρετρίᾳ εὑρεθεῖσα, διότι αὐτὴ ἔκειτο ἐντὸς τοῦ τάφου. Ἐπισημότερα τοιαύτη ἐθεωρεῖτο μέχρι τοῦ νῦν ἡ εὑρισκομένη ἐν τῷ μουσεῖῳ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρίας, ἐν ἣ εἶσι γεγραμμένοι ἑπτὰ μορφαί, ἀδιαφόρου παραστάσεως, ὡς φαίνεται ἐν τῇ παρατιθεμένη εἰκόνι. Ἡ εὑρεθεῖσα ὁμοίως ἐν Ἑρετρίᾳ ἦδη ὑπὸ τοῦ κ. Λάμπρου εἶναι τέχνης ἀπαρμιλλοῦ κατὰ τὴν γραφὴν τῶν εἰκόνων καὶ τὴν νεομαυτικὴν, φέρει δὲ ἐν ἑλῆ 21 μορφάς. Ἐπὶ τῆς βᾶσεως τῆς κέραμου, ὅπου ἡ εἰκονίζομένη φέρει,

ΤΟ ΕΠΙ ΤΗΣ ΑΣΙΑΤΙΚΗΣ ΑΚΤΗΣ ΤΟΥ ΒΟΣΠΟΡΟΥ ΑΥΓΟΚΡΑΤΟΡΙΚΟΝ ΠΕΡΙΠΤΕΡΟΝ

Η ΠΑΡΑ ΤΟ ΠΕΡΙΠΤΕΡΟΝ ΚΡΗΝΗ

κλάδον δάφνης, παρίσταται δι' ὀκτώ εἰκόνων ἡ ἀπαγωγὴ τῆς Θετίδος ὑπὸ τοῦ Πηλέως, ἐπὶ δὲ τῶν δύο πλευρῶν, ἔνθεν μὲν παρίσταται ἡ Ἀφροδίτη μετὰ τῆς ἀκολουθίας αὐτῆς, δηλ. τῆς Ἀρμονίας, τοῦ Ἐρωτος, τῆς Πειθοῦς, τῆς Κόρης, τῆς Ἥθης, τοῦ Ἰμέρου, ἔνθεν δὲ ἐν σχέσει πρὸς τὰς προηγούμενας, γαμήλιος παραστάσις, εἰκονιζομένη δι' ἑξ μορφῶν. Τὸ ἐξαιρετικὸν δὲ καὶ σπουδαιότατον τοῦ ἀγγείου συνίσταται εἰς τοῦτο· ἐκτὸς τῆς λαμπρᾶς τέχνης καὶ τῶν ἐνδιαφερουσῶν παραστάσεων, πᾶσα μορφή φέρει καὶ ἐπιγραφὴν ἐνδεικνύουσαν τὸ ὄνομα τῆς ἀπεικονιζομένης μορφῆς. Καὶ δὲν φαίνονται μὲν ὅλα τὰ ὀνόματα τώρα, διότι εἶναι ἀκόμη ἀκαθάρτος, ἀλλὰ ὅταν καθαρῶς θὰ φανῶσιν ὅλα. Τὰ ἤδη φαινόμενα εἶναι ἐπὶ μὲν τῆς πλευρᾶς, ὅπου ἡ Ἀφροδίτη μετὰ τῆς ἀκολουθίας τῆς: ΑΦΡΟΔΙΤΕ, ΑΡΜΟΝΙΑ, ΕΡΩΣ, ΠΕΙΘΟ, ΚΟΡΕ, ΕΒΕ, ΙΜΕΡΟΣ, ἐπὶ δὲ τῆς γαμήλιου παραστάσεως διάφορα ὀνόματα γυναικῶν ΑΣΤΕΡΟΠΗ, ΠΗΠΟΛΥΤΕ κτλ. Ἐπὶ δὲ τῆς παραστάσεως τοῦ Πηλέως ΛΩΤΙΣ, ΜΕΛΙΤΕ, ΕΥΑΥΜΕΝΕ, ΠΕΛΕΥΣ, ΘΕΤΙΣ κτλ. Τέλος δὲ τὸ ἐξαιρετικὸν τοῦτο ἔργον τῆς γραφικῆς καὶ τῆς κεραμικῆς παρουσιάζει καὶ δεῖγμα ἐξαιρετοῦ πλαστικῆς, διότι κοσμεῖται ἐπὶ τοῦ ὀπισθοῦ μέρους διὰ προτομῆς γυναικὸς ἐξόχου τέχνης μετὰ σμάλτου, χρωμάτων καὶ ἐπιχρυσώσεως τῆς κόμης.

Ω *

Ἡ ἐν Ἀβουκίρ ἐπιγραφή

Ἐν τῇ γαλλικῇ ἐφημερίδι «Phare d'Alexandrie» ὁ διακεκριμένος ἀρχαιολόγος κ. Νερούτσος ἐδημοσίευσεν ἀνακοινώσιν τινὰ σχεῖον ἔχουσαν μὲ τὴν πρόσφατον ἐν Ἀβουκίρ ἀνακάλυψιν. Τῆς ἀνακοινώσεως ταύτης ἡ εἰρημνὴ ἐφημερίς προτάσσει τὰ ἑξῆς:

Ῥαμεσσῆς ὁ Β' κατέστη πράγματι ὁ ἥρωϊς τῆς ἡμέρας. Ὁ ἀρχαῖος οὗτος Φαραὼ ἐπανεργεῖται μετὰ τῶσδε αἰῶνας εἰς τὴν ζωὴν, ὅπου ἂν ὑπόπτει ποτε καὶ αὐτὸς θὰ ἤσπρει. Εὐτυχῶς ὁ ἀρχαῖος μονάρχης (ὁ 424ος τῆς Αἰγύπτου, ὁ 15ος τῆς 11ης δυναστείας, ἀποθανὼν περὶ τὸ 1554 πρὸ Χριστοῦ) οὐδ' ὑποβέβηκεν κἄν τὰς κακοβούλους φήμας, τὰς ὁποῖας οἱ ἀσεβεῖς ἀρχαιολόγοι τοῦ 19ου αἰῶνος διασπείρουσι περὶ τοῦ βίου του. Πρόκειται τῷ ὄντι νὰ γνωστῇ ἂν ἡ βασιλισσα Ἐντμάρ, ἡ σύζυγος τοῦ Ῥαμεσσῆ Β', ἢ τὴν δὲν ἦτο θυγάτηρ αὐτοῦ τοῦτο τοῦ μονάρχου, κατ' ὅσον ἢ πρὸς τοὺς οἰκείους στοργῇ φαίνεται ὅτι εἶχε φθάσει εἰς ἐντυχημένην ἀνάπτυξιν. Τὸ πρόβλημα δὲ τοῦτο μεγάλως κινεῖ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ πλήθους· διότι, ἐν δὲν λυθῇ, δὲν θὰ ἤξευρωμεν ποτὲ ἀκριβῶς κατὰ πόσον εἶνε ἄξιος τῆς ὑπολήψεως ἡμῶν ὁ ἀδελφὸς καὶ διάδοχος τοῦ Ἀρμαϊδῶδ μονάρχου.

Εὐτυχῶς ἔχομεν τοὺς ἀρχαιολόγους! Καὶ ἐν κεφαλαιαῖα τινὰ συγχρόνου ἱστορίας οὐδέποτε κωλυθῆσθαι νὰ διαλευκανθῶσιν, αὐτοὶ ἀναλαμβάνουσι νὰ μὲς διδάξωσιν ἐν πολλῇ ἀκριβείᾳ τί συνέβαινε πρὸ τρισχιλίων καὶ πλέον ἐτῶν. Τὸ μόνον δυστύχημα εἶνε ὅτι δὲν συμφωνοῦσι πρὸς ἀλλήλους.

Ὁ κ. Γρεβῶ, ὁ σοφὸς διευθυντὴς τῶν ἀνασκαφῶν καὶ τοῦ μουσείου τῆς Γίζε, μὲς ἔλεγε πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ὅτι ἡ Ῥαμεσσῆ Β' εἶχε νυμφευθῆ ὁ μόνον τὴν θυγατέρα του, ἀλλὰ καὶ τὴν μητέρα του αὐτῆν, οὕτως ὥστε ἠδύνατο νὰ ἔχη τέκνα ὄντα συνέμα καὶ ἀδελφοὺς του, καὶ ἄλλα ὅντα συγγρόνως πατὴρ καὶ πάππος.

Ὁ σοφὸς ἀρχαιολόγος μὲς ἐξήγει, ὅπου δύναται σήμερον ἀλλόκοτον νὰ φανῇ, ὅτι ἐκ θρησκευτικῆς αἰσθητικῆς ἔπραττον οὕτως οἱ ἀρχαῖοι Φαραῖ, πεποιθότες ὅτι ἦσαν ἐπὶ γῆς οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ θεοῦ, καὶ ἐπεγαμβρεύοντο πρὸς ἑαυτούς. Ἐνοεῖται δὲ ὅτι, μὲ τοιοῦτον σύστημα, οἱ βαβυλῶν τῆς συγγενείας συνηθέοντο κάπως, καὶ τὰ ληξιαρχικὰ ἀρχεῖα θὰ εἶχον πολλὰ τὰ ἀτακτῆ. Τοῦτο δὲ καὶ σκοτίζει τοὺς ἀρχαιολόγους.

Ἡκούσαμεν τὰς γνώμας πολλῶν ἀρμοδίων ὑπερμαχούτων τῆς θεωρίας ταύτης τοῦ Γρεβῶ. Ὁ Δανίος πασσᾶς, ὁ ἡ ἀρμοδιότης περὶ τὰ τοιαῦτα εἶνε ἀδιαφιλονεικῆτος, ὅστις κατέρωθως τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ ἀγάλματος καὶ ἀναγινώσκει τὰ ἱερογλυφικὰ μετ' ἐξόχου εὐχερείας, ἀπαξίεται ἐντελῶς τὴν γνώμην ὅτι ἡ βασιλισσα Ἐντμάρ ἦτο θυγάτηρ καὶ σύζυγος τοῦ ἀδελφοῦ ἐκείνου Ῥαμεσσῆ.

Ἄλλ' ἰδοὺ ὅτι λαμβάνομεν ἀνακοινώσιν τοῦ Νέστορος τῆς αἰγυπτιακῆς ἀρχαιολογίας, τοῦ ἱατροῦ κ. Νερούτσου βέη, ὅστις ὑπεραμύνεται τοῦ δυστήνου ἐκείνου Φαραῖ, τοῦ συκοφαντούμενου. Θὰ ἦτο, λέγει, ὅπως ἀνώμαλον καὶ ἀνήθικον ἐκ μέρους τοῦ Ῥαμεσσῆ Β' τὸ νὰ συζευθῇ τὴν κόρην του. Τὴν ἀδελφὴν του εἶχε συζευχθῆ, ὅπου πολὺ εὐαριστότερον. Καὶ ὁ Νερούτσος βέη μὲς τὸ ἀποδεικνύει λίαν πειστικῶ τῶ τρόπῳ.

Ἀσμενοὶ καταχωρίζομεν τὴν ἀνακοινώσιν, ἣν ἀπέστειλεν ἡμῖν ὁ σοφὸς ἀρχαιολόγος ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου, ὡς ἔχοντος τοῦ λόγου του κύρος εἰς τὸ θέμα τοῦτο. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι καὶ οἱ λόγοι τῶν ἀντιφρονούντων αὐτῷ ἔχουσι κύρος, ἀλλ' ἀδιάρητον τοῦτο. Οἱ Ἀλεξανδρεῖς, ἀνήσυχτοι μὲχρι τοῦδε περὶ τῆς τύχης τοῦ Ῥαμεσσῆ Β' καὶ ἰδίως οἱ δημοτικοὶ ἡμῶν σύμβουλοι, ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῶν ὁποίων μέλλει νὰ τεθῇ τὸ μουσεῖον, εὐτυχεῖς θὰ λογισθῶσι μανθάνοντες τέλος τί νὰ φρονῶσι περὶ τῆς ἠθικῆς τοῦ τόσο διασηθέντος ἐκείνου μονάρχου.

Ἰδοὺ τί γράφει ὁ κ. Νερούτσος.

Ἐξεπλάγην πρὸ ἡμερῶν μαθῶν ἐκ τοῦ Φίρον τῆς Ἀλεξανδρείας ὅτι ἡ ἱερογλυφικὴ ἐπιγραφή, ἡ καιμένη ἄνωθεν τῆς κεφαλῆς τῆς βασιλείσεως συζύγου τοῦ Ῥαμεσσῆ Β' καὶ φέρουσα τοὺς τίτλους τούτους: *Θυγάτηρ τοῦ βασιλέως, προσφιλιῆς τῷ πατρί αὐτῆς, βασιλικὴ σύζυγος καὶ μεγάλη ἐνοουμένη Ἐντμάρ*, ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς ἐσφαλμένην ἐξήγησιν, νοθεύουσαν τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν ἀρχαιολογικὴν ἐπιστήμην. Ἄτε δικαιοδοτοῦσαν ὅτι οἱ βασιλεῖς τῆς Αἰγύπτου ἠτμνίζον συνάπτουσι σκανδαλώδεις γάμους μὲ τὰς ἰδίας αὐτῶν θυγατέρας.

Ἀλλὰ γνωρίζομεν ἀσφαλῶς, ὅτι οἱ βασιλεῖς τῆς Αἰγύπτου εἶχον τὸ προνόμιον νὰ νυμφεύωνται τὴν ἰδίαν ἀδελφὴν των, καὶ τοῦτο κατὰ περιστάσεις καὶ διὰ λόγους πολιτικούς, ἀλλ' οὐδέποτε τὴν θυγατέρα των. Ὅστις ὁ βασιλεὺς τῶν θεῶν ἔδωκε τὸ παράδειγμα συζευχθεῖς τὴν ἀδελφὴν του, τὴν θεῶν Ἰσιν.

Τὸ ἔθος τοῦτο, ὑπὸ τῆς θρησκείας καὶ τῶν πολιτικῶν νόμων καθιερωθέν, ἔσχε καὶ παρὰ τοῖς Πτολεμαίοις. Πτολεμαῖος ὁ Φιλάδελφος ἐνυμφεύθη τὴν ἀδελφὴν του Ἀρσινόην, καίπερ πρεσβυτέρην αὐτοῦ οὕτω, πεισθεῖς ὑπ' αὐτῆς ν' ἀποπέμψῃ τὴν πρώτην γυναῖκά του, θυγατέρα Λυσικράτους τοῦ Θρακῶν βασιλέως. Ὁ γάμος οὗτος ἦτο ἔγκυρος κατὰ τοὺς νόμους τῆς Αἰγύπτου, καίτοι ὡς αἰμομιξία ἐλογίζετο παρ' Ἑλλῆσι καὶ παρὰ πᾶσι τοῖς ἀρχαίοις λαοῖς.

Κλεοπάτρα ἡ θυγάτηρ Πτολεμαίου τοῦ Ἐπιφανοῦς, ἡ πρώτη φέρουσα τοῦτο τὸ ὄνομα, μετέσχε καὶ αὐτὴ

ἀλλεπαλλήλως τῆς κοίτης τῶν δύο ἀδελφῶν της, Πτολεμαίου τοῦ Φιλομήτορος καὶ Πτολεμαίου τοῦ Φύσκωνος. Τοῦ τελευταίου δὲ ὁ υἱός, Πτολεμαῖος ὁ Λάβυρος, ἐνυμφεύθη τὴν ἀδελφὴν του Κλεοπάτραν τὴν τρίτην, καὶ ὕστερον ἀπωθήσας ταύτην ἐνυμφεύθη τὴν νεωτέραν ἀδελφὴν του Σελήνην.

Τέλος ἡ περιώνυμος Κλεοπάτρα ἡ ἐβδόμη, ἡ τοῦ Φιλοπάτορος, ἢ κατ' ἐξοχὴν ἐρωτύλη βασίλισσα, ἡ φίλη τοῦ Καίσαρος καὶ τοῦ Ἀντωνίου, πρὸ τῶν ἐρωτικῶν περιπετειῶν της ἐνυμφεύθη τὸν ἀδελφόν της Πτολεμαῖον τὸν Διόνυσον, ὄντα κατὰ τέσσαρα ἔτη νεώτερον αὐτῆς, καὶ εἶτα τὸν Πτολεμαῖον ΙΕ' τὸν τελευταῖον τῶν Λαγιδῶν, ὅστις συνέζησεν αὐτῇ τέσσαρα ἔτη μόνον, ἐδηλητηριάσθη δὲ τῷ 44 π. Χ.

Ἡ ἐπιγραφή ἄρα, ἡ κεχαραγμένη παραπλευρῶς τοῦ κολοσσοῦ τοῦ Ῥαμεσσῆ Β' τοῦ ἀνακαλυφθέντος τελευταῖον ἐν Ἀβουκίρ καὶ λέγουσα περὶ τῆς βασιλείσεως Ἐντμάρ, ὅτι ἦτο «θυγάτηρ τοῦ βασιλέως καὶ προσφιλιῆς τῷ πατρί», θέλει νὰ εἴπῃ, τοῦ προκατόχου βασιλέως, τοῦ Ὀσίριδος-Μενεφθᾶ ἢ Ὀσμυανδύου καθ' Ἑλληνας, πατρὸς τοῦ Ῥαμεσσῆ Β'. Προσθεθεῖσα δὲ ἡ ἐπιγραφή ὅτι ἦτο «βασιλικὴ σύζυγος καὶ ἐνοουμένη», δηλοῖ ὅτι εἶχε συζευχθῆ τὸν ἴδιον ἀδελφόν της, τὸν μέγαν βασιλέα Ἀμονμαί - Ῥαμεσσῆ Β' «τὸν προσφιλή τῷ θεῷ Σήθ». Ὅ, τε Ῥαμεσσῆς καὶ ἡ Ἐντμάρ ἦσαν τοῦ αὐτοῦ πατρὸς τέκνα, καὶ οὐχὶ ἡ δευτέρα θυγάτηρ τοῦ πρώτου, ὡς διατείνονται οἱ νεότευκτοι ἀρχαιολόγοι, ὧν βρῖθαι ἡ καλὴ πόλις τῶν Ἀλεξανδρέων.

Πρὸς χάριν τῶν «φιλοτέχνων ἀρχαιολόγων» καὶ μάλιστα «τοῦ τόσο ἀξιεπάρτου ὅσον καὶ πολυμαθοῦς», ἀρχαιολόγου ὅστις ὠδήγησε τὴν πρόσφατον

ἐπιστημονικὴν ἐκδρομὴν, θὰ προσθέσω ὀλίγας λέξεις περὶ αὐτῶν τῶν τόπων, ἐν αἷς ἐνεργοῦνται τανῦν αἱ ἀνασκαφαί.

Ἐπισκεπτόμενός τις τὰς ὄχθας τοῦ Ἀβουκίρ, μεταξὺ τῶν ἐρείπιων ἀρχαίων οἰκοδομῶν, ὀφείλει νὰ διακρίνη:

1ον. Τὴν μικρὰν αἰγυπτιακὴν πόλιν Μένουθιν, μετὰ τοῦ ναοῦ τῆς Ἰσίδος τῆς Μενουθιάδος καὶ τῶν ὑποχθονίων τάφων οἵτινες ἐκαλοῦντο *ὑπόγεια*, καὶ ὄχι κατακόμβαι. Τὸ δεύτερον ὄνομα ἀποδίδεται εἰς τοὺς τάφους τοὺς χριστιανικοὺς.

2ον. Τὴν ἑλληνικὴν κόμην τῶν μακεδονικῶν καὶ Ῥωμαϊκῶν χρόνων, τὸ καλούμενον Ζερύριον, μετὰ τοῦ ναοῦ τῆς Σωτείρας Ἀρτέμιδος, καὶ μετὰ τῶν ἐπαυλεῶν του καὶ ἄλλων ἐμαρῶν οἰκοδομημάτων.

3ον. Τὸ ἀκρωτήριον Ζερύριον, μετὰ τοῦ τεμένους Ἀφροδίτης τῆς Ἀρσινόης, τοῦ κτισθέντος ὑπὸ τοῦ ναυάρχου Καλλικράτους ἐπὶ τοῦ ὑψηλοτέρου μέρους τοῦ βράχου, καὶ ἀπερωθέντος ὑπὲρ τῆς διασώσεως τῶν κινδυνεύοντων πλοίων.

4ον. Τὸ βυζαντινὸν μοναστήριον τοῦ Ἁγίου Κύρου, τὸ κοινῶς καλούμενον μοναστήριον τοῦ Ἀβδῶν Κύρου, ὅθεν προήλθε τὸ νεώτερον ὄνομα Ἀβουκίρ ἢ Ἀβουκίρ. Τὸ μοναστήριον, βλέπον πρὸς τὴν θάλασσαν, κατεποντίσθη, γενομένου ροδερῶ σεισμοῦ, μετὰ τὴν κατάντησιν τῆς Ἀλεξανδρείας ὑπὸ τῶν Ἀράβων. Ἡ θάλασσα ἀποσυρθεῖσα τῶν παραλίων, τὰ κατέκλυσε εἶτα μανιωδῶς, καταρρίψασα τὰς οἰκίας καὶ πνίξασα τοὺς κατοίκους. Ἐτερον μέρος τῶν ἐρείπιων κατακλύζεται τανῦν ἕνεκα τῆς καθιζήσεως τοῦ προαιωνίου ἐδάφους, ἐξανακαλοῦσθαι ἔτι.

ΝΕΡΟΥΤΣΟΣ

Ὁ Αἰὼν τοῦ Αὐγούστου

Συνέγγρα καὶ τέλος: Ἰδὲ σελ. 217

Ταύτης λοιπὸν τῆς νέας τῶν πραγμάτων κλίσεως καὶ διευθίνσεως, ἣν δὲν ἤξευρωμεν ἂν καλῶς ὑπετυπώσαμεν ἐν τοῖς ἐνωτέροις, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ μὴ μετασχη καὶ ἡ γραμματεία καὶ δὴ ἐργόμεθα ἐπὶ τὸν χαρακτηρισμὸν αὐτῆς. Ἀφ' οὗ δηλαδὴ οὐσιωδῶς μεταβλήθησαν τὰ αἵτια, τὰ ὁποῖα τὴν ἐνέπνεον, ἔπρεπε ἐξ ἀνάγκης νὰ προσλάβῃ μορφήν ἄλλην ἐκείνης, ἣν εἶχε ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Κικέρωνος, ἦτοι κατὰ τὴν ἀμέσως προηγούμενην γενεάν. Ὅχι πλέον ὅπως ἔλλοτε ἡ Ῥώμη καὶ ἡ Πολιτεία, ἀλλ' ἡ Ῥώμη καὶ ὁ Αὐγούστος ἐγένετο τὸ κέντρον τῆς κινήσεως καὶ ἐν τοῖς γράμμασιν. Ὁ αὐτοκράτωρ διὰ τῆς ἐνοίας ἦν ἐπεδαψίλευεν εἰς τοὺς τῶν γραμμάτων καλλιεργητάς, ὑποδοθησόμενος εἰς τοῦτο ὑπὸ τοῦ Ἀσινίου Πολλίωνος, καὶ κατ' ἐξοχὴν τοῦ Μαικήνα, ἐν μέρει δὲ καὶ τοῦ Βαλερίου Μεσσάλα, ἔκχευεν ὥστε νὰ ὑπουργῶσι καὶ ὑπηρετῶσι τὰ γράμματα εἰς τοὺς ἰδίους αὐτοῦ σκεπῶς, τὰ κατέστησεν, ὡς εἶπαμεν, ὄργανον τῶν μεταρρυθμιτικῶν σχεδίων καὶ κήρυκας τῶν

ἐπαίνων του. Ὅθεν ἐγένετο ἡ ποιητικὴ μάλιστα, ἀλλὰ καὶ ἡ γραμματεία καθ' ὅλου, θρησκευτικώτερα καὶ ἠθικώτερα κατὰ τὸ φαινόμενον, ἀλλὰ κατὰ βάθος ὀλιγώτερον εἰλικρινῆς ἢ πρότερον καὶ κολακτικώτερα, τοῦτο ὅμως ὄχι, ὡς ἀνωτέρω ὑπεδείξαμεν, ἀπὸ σκοποῦ καὶ ἀπὸ κηκῆς προθέσεως, ἀλλ' ἐκ πεποιθήσεως καὶ προνοίας ὑπὲρ τοῦ τότε νομιζομένου ἀγαθοῦ. Τούτου δὲ φυσικὴ ἀκολουθία εἶναι, ὅτι εἶδη τινὰ τοῦ λόγου ἔπρεπε νὰ καταπέσωσι καὶ κατέπεσαν, οἷον ἡ Ῥητορεία, ἣτις ζῆ καὶ ἀναστρέφεται καὶ προκόπτει μόνον ἐν ἐλευθέρᾳ πολιτείᾳ, καὶ γενικώτερον εἶπειν τὸν πεζὸν λόγον ἐπεσκίασεν ἡ ποιητικὴ, ἣτις τρεφομένη ἀδιαλείπτως ὑπὸ τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν καὶ τῆς ἑλληνικῆς τέχνης καὶ τῆς κλασικῆς καὶ τῆς ἀλεξανδρινῆς, ἐφθασε μάλιστα ὡς πρὸς ἐξωτερικὴν μορφήν καὶ τὴν ὀριστικὴν διατύπωσιν τοῦ ποιητικοῦ τῆς λέξεως χαρακτηρισμοῦ — διότι ἄλλως ὁ λόγος περὶ αἰσθητικῆς καὶ πάθους ποιητικῆς — εἰς ἀνυπέροχον τελειότητα καὶ ἀκμήν. Διὰ τοῦτο δὲ ἀκριβῶς κατὰ τὴν πε-

ρίοδον τῆς ποιητικῆς ἀκμῆς ἔμειναν ὀπίσω ὁ πεζὺς λόγος, διότι δηλαδὴ ἡ μεγάλη τοῦ ποιητικοῦ λόγου ἀνάπτυξις βλαβερῶς ἐπιδρᾷ ἐπὶ τὸν πεζὸν λόγον, ὅστις ἄλλως δὲν ἦτο καὶ εὐχερῆς τότε νὰ φθάσῃ εἰς ἀνώτερον τελειότητος σημεῖον μετὰ τὸν Κικέρωνα καὶ τὸν Καίσαρα. Ὅτι δὲ ἡ γραμματικὴ δρᾶσις τοῦ ἄνθου ἐκείνου τῶν Αὐγουστέων ποιητῶν δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ μὴ προκαλέσῃ ἀντίδρασιν εἶναι ἀπ' ἐκτου φανερόν. Τίς ἐκ τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ Ὁρατίου ἀγνοεῖ τοὺς δυσπαραστήμενους ἐκείνους, οἵτινες δὲν ἠρέσκοντο εἰς τὴν σύγχρονον ποίησιν, ἀλλ' ἐπιπροτίμων καὶ ἐπῆνον τοὺς παλαιούς; Καὶ χωρὶς δὲ νὰ τὸ εἰπώμεν εὐχερῶς, ἐννοεῖται ὅτι οἱ τοιοῦτοι ἀπεφάνοντο οὕτω ὑπέκοντες εἰς ὠρισμένας καὶ σταθερὰς ἀρχὰς ὅχι μόνον γραμματικακάς, ἀλλὰ κατὰ τὸ πλεῖστον καὶ πολιτικακάς. Ἐκεῖνοι ἐν πᾶσι προετίμων τὰ παλαιά, ἦσαν οἱ ἀντιπολιτευόμενοι τοῦ Αὐγούστου καὶ τῶν οἰωνόδηπτε ἀπαθῶν του. Ἀλλ' οἱ ἀγῶνές των ὑπῆρξαν μάταιοι· οὔτε τὸ ἀρχαῖον πολιτικὸν ἀνέζησε πλέον, οὔτε οἱ ἀρχαῖοι ποιηταὶ ἠδυνήθησαν νὰ καταβάλωσι τοὺς νέους. Ὁ Βιργίλιος καὶ ὁ Ὁράτιος θὰ ζῶσιν ἐπ' ὅσον θὰ ζῆ ἡ πολιτικὴ καὶ ἡ ἡμέρωσις τοῦ δὲ Ἑννίου καὶ τῶν ἄλλων παλαιῶν, τῶν πλείστον, μετ' εὐλαβείας περιτυλλέγομεν οἱ φιλόλογοι λείψανα μόνον καὶ ἀποσπάσματα. Τῶν συγχρόνων τὴν γνώμην ἐκύρωσε καὶ ἡ γνώμη τῶν μεταγενεστέρων. Δὲν ἦτο δὲ τυχαία τις ἡ γνώμη τῶν συγχρόνων, διότι οὐδέποτε ἄλλοτε πρότερον ὑπῆρξε παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις καθ' ὅλου τόσον διὰδεδομένη ἡ παιδεία ὅσον τότε, ἐπὶ Αὐγούστου. Τότε εἶχον ἰδρυθῆ καὶ βιβλιοθηκαὶ δημόσιοι, ἢ τοῦ Πολλίωνος ἐν τῷ ἀτρίῳ τῆς Ἐλευθερίας, ἢ τοῦ Αὐγούστου ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἀπόλλωνος ἐν Παλατίῳ καὶ ἡ ἄλλη ὡσαύτως τοῦ Αὐγούστου ἐν τῇ Ὀκταβίᾳ στοῦ. Τότε εἶχεν εἰσαχθῆ τὸ ἔθνος τοῦ νὰ γίνωνται ἐνώπιον ἀρχόντων ἐπὶ τούτῳ προσκαλουμένων δημόσια ἀναγνώσματα ποιητικῶν ἢ πεζῶν συνθεμάτων, ὅπερ ἔθος ἔσχε τοῦτο ἴσως τὸ κακὸν ἐπακολούθημα, τοῦ νὰ καταστήσῃ οὕτως εἰπεῖν ἀριστοκρατικῶτεραν κατὰ τὴν ἐξωτερικὴν ἰδίῳ μορφήν τὴν ποίησιν, ἐνεκα τοῦ περιορισμένου καὶ ἐκλεκτοῦ κύκλου τῶν ἀρχόντων, δι' οὗς προωρίζετο.

Τοιοῦτος εἶναι περίπου ὁ γενικὸς χαρακτηρισμός, διὰ μεγάλων γραμμῶν, τῆς Αὐγουστέας γραμματείας.

Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τὴν ἀγωγήν καὶ ἐκπαίδευσιν τῶν νέων ὅχι ὀλίγον ἐπέδρασεν ἡ νέα τάξις τῶν πραγμάτων.....

Ἀς ὀρίσωμεν τώρα χρονολογικῶς τὴν περίοδον, περὶ ἧς ὁμιλοῦμεν. Ἀς τάξωμεν τὰ χρονικὰ σημεῖα τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ τέλους τῆς περιόδου ταύτης, ἐντὸς τῶν ὁποίων χρονικῶν σημείων θὰ περιλάβωμεν τοὺς Αὐγουστέους ποιητὰς καὶ συγ-

γραφεῖς καὶ θὰ καταλέξωμεν τὰ προϊόντα τῆς διανοίας καὶ τῆς τέχνης αὐτῶν. Κυρίως εἰπεῖν ὁ αἰὼν τοῦ Αὐγούστου πρέπει νὰ ἄρχηται κατὰ τὸ ἔτος 31 π. Χ. ὅτε συνέβη ἡ περὶ τὸ Ἄκτιον ναυμαχία, ἧτις καὶ ἔκρινε τὰ πράγματα ὑπὲρ τοῦ Ὀκταβίου. Ἀλλ' ἂν λάβωμεν τὸ ἔτος τοῦτο ὡς ἔτος τῆς ἀρχῆς τῆς περιόδου, ποιήματά τινα τοῦ Βιργιλίου ἐκ τῶν Βουκολικῶν, καὶ τινα τοῦ Ὁρατίου, προγενέστερα ὄντα, θὰ μείνωσιν ἐξωτῆς Αὐγουστέας περιόδου, ὅπερ ἄτοπον. Ὁλόκληρος ὁ Βιργίλιος καὶ ὁλόκληρος ὁ Ὁράτιος πρέπει νὰ περιλαμβάνονται εἰς τὴν χρυσοῦν αἰῶνα, διότι οἱ δύο οὗτοι ποιηταὶ εἶναι ἡ καλλιτεχνικὴ τυπικωτάτη τοῦ αἰῶνος ἐκείνου ποιητικὴ ἐκπροσώπηση· ἐξ ἀνάγκης λοιπὸν πρέπει νὰ ἀναριθμῶμεν ὀλίγον κατὰ χρόνους τὸ σύνολον καὶ δὴ τάσσομεν αὐτὸ εἰς τὸ ἔτος 42 π. Χ. τὸ ἔτος δηλ. τῆς ἐν Φιλίπποις μάχης καὶ τῆς ἡττας τοῦ Βρούτου καὶ τοῦ Κασσίου. Τὸ δὲ τέλος τῆς Αὐγουστέας περιόδου τάσσομεν φυσικὰ εἰς αὐτὸ τὸ ἔτος τῆς τελευτῆς τοῦ Αὐγούστου, ἧτοι τῷ 14 μ. Χ.

Πρὸ τοῦ Αὐγούστου εἶχον ἤδη ἀποθάνῃ πάντες οἱ ἐξῆχοι ἄνδρες οἱ ὁποῖοι λαμπρόναιτες τὸν αἰῶνά του· ὁ Βιργίλιος τῷ 19 π. Χ. καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν περίου χρόνον ὁ Τίβουλλος, ὁ Προπέρτιος τῷ 15 π. Χ. ὁ Ἀγρίππας τῷ 12 π. Χ. ὁ Ὁράτιος τῷ 8 π. Χ. καὶ ὀλίγον πρὸ αὐτοῦ ὁ Μαικήνας—τῷ 11 μ. Χ. ὁ Μεσσάλας. Μόνον ὁ Ὁβιδίος καὶ ὁ Λίβιος ἐτελεύτησαν ἀμφότεροι τέσσαρα ἔτη μετὰ τὸν αὐτοκράτορα. Ὁ αἰὼν λοιπὸν τοῦ Αὐγούστου ἄρχεται κατὰ τὸ ἔτος 42 π. Χ. καὶ λήγει κατὰ τὸ ἔτος 14 μ. Χ. ἧτοι διαρκεῖ ἔτη ἑξὶ καὶ πενήκοντα. Ἄν δὲ περιορισθῶμεν εἰς τοὺς ποιητὰς—διότι ποιητικὴ εἶναι κατ' ἐξοχὴν ἡ περίοδος—καὶ μάλιστα τοὺς ἐπιφανεῖς καὶ θελητῶμεν δύο ποιητὰς νὰ τάξωμεν ὡς ὄρια εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος τοῦ Αὐγουστέου αἰῶνος, δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι μετὰ τοῦ Βιργιλίου ἄρχεται ὁ αἰὼν καὶ λήγει μετὰ τοῦ Ὁβιδίου, ὅστις, ὡς ὁ ἴδιος λέγει, vidit tantum Virgilium, τὸν εἶδε μόνον, διότι ἦτο κατὰ εἰκοσιεπτὰ ἔτη νεώτερος· ὅτε δὲ τῷ 19 π. Χ. ἀπέθανεν ὁ Βιργίλιος, ὁ Ὁβιδίος ἦτο μόνον εικοσιτεσσάρων ἐτῶν.

Καιρὸς εἶναι νὰ ἴδωμεν τίνες ποιητὰς καὶ τίνες συγγραφεῖς περιλαμβάνει ἡ Αὐγουστέα περίοδος, περὶ οὗς καὶ θὰ ἀσχοληθῶμεν κατὰ τὰ πρῶτα τῆς γραμματολογίας μαθήματα, τίνες εἶναι μάλιστα οἱ ποιηταὶ, οἵτινες συνετέλεσαν εἰς τὸ νὰ δοθῇ κατὰ τοὺς χρόνους τούτους τῆς ἀκμῆς ἐκεῖνος ὁ ἰδιόζων εἰς τὴν γραμματικὴν γραμμικὴν, περὶ οὗ ἀνωτέρω ἐλέγομεν, ἡ ἀκριβεία τῆς ἐξωτερικῆς μορφῆς καὶ τῆς φιλολογίας ἢ ἐντελεία.

Ὅποιοι καὶ τίνες ἦσαν αἱ τύχαι τοῦ πεζοῦ

λόγου κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦ Αὐγούστου καὶ πῶς τῆς πεζογραφίας τὰ εἶδη σχετίζονται πρὸς τὰς τότε πολιτικὰς καὶ κοινωνικὰς περιστάσεις θὰ ἴδωμεν διὰ μακρῶν ἐν τοῖς γραμματολογικαῖς μαθήμασι. Βεβαίως πλείστοι καὶ δὴ ἐπιφανέστατοι ἄνδρες ἠσχολήθησαν περὶ τὰ διάφορα εἶδη τοῦ πεζοῦ λόγου, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐξωτερικὴ μορφή καὶ τοῦ λεκτικοῦ χαρακτήρος ἡ ἀκριβεία δεικνύουσιν ἀρχὴν παρακμῆς. Ὁ Κικέρων καὶ ὁ Καίσαρ ἔμειναν ἀνυπερέδλητοι. Ἐκ δὲ τῶν συγγραφέων ὀλίγους μόνον ἐδῶ ἀναφέρομεν, ἱστορικούς μάλιστα—διότι ἡ ἱστοριογραφία εἶχε τότε εὐρὴ τὸ στάδιον—τὸν Ἀσίνιον Πολλίωνα, τὸν Μεσσάλαν, τὸν Ἀγρίππαν, αὐτὴν τὸν Αὐγούστου, τὸν Ὀκταβίον Μούσαν, τὸν Τρωῶνα Πομπήϊον, τὸν Ὑγίον τὸν ἑφορον τῆς ἐν Παλατίῳ βιβλιοθήκης, τὸν πολυμαθέστατον Βέρριον Φλάκκον, τὸν περὶ τὰ τέλη τῆς περιόδου ἀκμάσαντα σοφιστὴν Ρουτίλιον Λούπον, τὸν μέγαν ἀρχιτέκτονα Βιτρούβιον καὶ ἄλλους. Δι' ἡμᾶς ὅμως σήμερον εἰς μόνον ἀνὴρ ἐκπροσωπεῖ κυρίως τὴν ἐπὶ Αὐγούστου πεζογραφίαν, ὁ ἱστοριογράφος Τίτος Λίβιος. Ἐρχόμεθα εἰς τοὺς ποιητὰς.

Ἄν εἰς τὸν Βιργίλιον, λέγει ὁ Patin (α), προσθέσωμεν τὸν Ὁράτιον, ἂν κατέστησεν ἀπὸ τοῦ Βιργιλίου ἀχώριστον ὅχι μόνον ἢ ἐπὶ τινα ἐποψὴν ὁμοιότητος τῆς διανοίας, ἀλλὰ καὶ ἢ ἐν τῇ ποιήσει ἐπιτυχία καὶ τοῦ βίου αἰ περιπέτεια, ἂν τοῦ Ὁβιδίου προτάξωμεν ἐκείνους, οἵτινες προέδραμον αὐτοῦ καὶ οὕτως εἰπεῖν προεκήρυξαν αὐτόν, τὸν Προπέρτιον δηλονότι καὶ τὸν Τίβουλλον, ἂν δὲ προσγράψωμεν ἀκόμη εἰς τὸν βραχὺν τοῦτον κατάλογον τὰ ὀνόματα τῶν διδακτικῶν ποιητῶν Γρατίου καὶ Μανιλίου, καὶ ἀναφέρωμεν τέλος, διὰ τὴν ἐξαιρετικὴν αὐτοῦ κομψότητα, τὸν μυθογράφον Φαῖδρον, ὅστις ὅμως οὐδὲν πιθανώτατα ἐδημοσίευσε πρὸ τῶν χρόνων τοῦ Τίβερίου, θὰ ἔχωμεν μνημονεύσει πᾶν ὅ,τι σχεδὸν σήμερον ἐκπροσωπεῖ τὴν ποίησιν μὴς περιόδου κοινωνικῆς ἡρεμίας, καθ' ἣν ἡ τέχνη τῶν στίχων ἀνάμικτος πρὸς τὰς ἡδονὰς καὶ τὰ ἐλαττώματα τῶν Ῥωμαίων, κόσμημα τῆς γλῆδης ἅμα δὲ καὶ τῆς διαφθορᾶς αὐτῶν, ἀπασχόλει συγχρόνους καὶ πολυαριθμούς συγγραφεῖς ἐξαιρέτους καὶ μέγα πληθῶς ἐθελοντῶν ἢ ἐρασιτεχνῶν. Φοβερὰν ὅμως καταστροφὴν ἐπήνεγκεν ὁ χρόνος. Ἐκ τῶν πολυαριθμῶν ἐκείνων συγγραφέων καὶ ἐκ τοῦ μεγάλου πλήθους τῶν ἐρασιτεχνῶν τῶν διαγωνιζομένων, τῶν ἀνηκόντων εἰς πολλὰς καὶ ποικίλας σχολὰς, τί διεσώθη; τί ἐκπροσωπεῖ σήμερον τὴν ποίησιν τοῦ αἰῶνος τοῦ Αὐγούστου; Ἀκούσατε! Ὁ Βιργίλιος, ὁ Ὁράτιος, ὁ Τίβουλλος, ὁ Προπέρτιος, ὁ Ὁβιδίος. Τίποτε ἄλλο! Τόση δόξα, τόσαι ἐπεφυγμέναι, τόσα ἐγκώμια, τόσα χει-

ροκρατήματα ἴσως, μάτην ἀπενεμήθησαν, ἐχάθησαν. Καὶ τὸ δυστύχημα εἶναι ὅτι δὲν ἐχάσαμεν μόνον τὰ ἀνάξια λόγου, ἀλλὰ σὺν αὐτοῖς καὶ πολλὰ ἀξιόλογα. Θὰ εἶχε πάντως ἀξίαν τινὰ ἐκεῖνος ὁ Λεύκιος Ἰούλιος Κάλιδος, ἂν ἐν τῷ βίῳ τοῦ Ἀττικῶν μνημονεύει ὁ Κορνήλιος Νέπωσις λέγων περὶ αὐτοῦ τὰ ἀξιοσημεῖα ταῦτα: «Quem post Lucretii Catullique mortem, multo elegantissimum poetam nostram tulisse aetatem vere videor posse contendere». Elegantissimus μετὰ τὸν Λουκρήτιον καὶ τὸν Κάτουλλον—μεγάλους, πολὺ μεγάλους ποιητὰς—διατείνεται ὁ Νέπωσις ὅτι ἦτο ὁ Κάλιδος, καὶ ὅμως ἂν δὲν ὑπῆρχε τὸ χωρίον ἐκεῖνο τοῦ Νέπωσιτος, θὰ ἠγνοοῦμεν καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα του καὶ αὐτὴν τὴν ὑπαρξίν του! Μήπως δὲν θὰ εἶχον ἀξίαν τοῦ Γάλλου αἰ ἐλεγείας, αἰ κομωδίας τοῦ Φουνδανίου, αἰ τραγωδίας τοῦ Πολλίωνος καὶ τοῦ Βαρίου, τοῦ Ὁβιδίου ἢ Μήδεα; Εἶναι δυνατόν νὰ ἦσαν ὅλως ἀνάξια λόγου ἔργα τὰ ἐπικά ποίηματα τοῦ Βαρίου, τοῦ Ραβιρίου, τοῦ Κορνήλιου Σεύηρου καὶ τοῦ Πέδωνος; τοῦ Ἀλβινουσκῶν ἢ τὰ διδακτικὰ καὶ περιγραφικὰ τοῦ Μάρκου; Καὶ ὅμως παντελῶς θὰ τὰ ἠγνοοῦμεν ἂν ἄλλοι ποιηταὶ ἢ συγγραφεῖς δὲν ἔκρινον εὐφημον μνησκὸν αὐτῶν, ἂν εἴλεπεν ὁ Σενέκας, ὁ Κυντιλικνός, ὁ Πάτερκλος, ἂν ὁ Βιργίλιος, ὁ Ὁράτιος, ὁ Ὁβιδίος δὲν τοὺς ἐθ' ὄρουσαν ἴσους καὶ ἐνίοτε ἀνωτέρους των.

Ἐλάβομεν καὶ ἄλλοτε ἀφορμὴν νὰ ὑποδείξωμεν ὅτι καὶ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν γραμμάτων οὐδὲν γίνεται ἄνευ λόγου, καὶ τούτου ἐνεκα λόγος τις πρέπει νὰ ὑπάρχη καὶ εἰς τὸ ἐδῶ παρατηρούμενον γεγονός. Θὰ ὑπάρχη ἀρετὴ τις ἢ ἀρεταὶ τινες, δι' ἧς ἐσώθησαν ὅσοι ἐσώθησαν. Δὲν εἶναι δυνατόν ἐπὶ τοσοῦτον οἱ ἄνθρωποι νὰ ἠπατήθησαν. Δύναται τις τὸ πολὺ νὰ δεχθῆ ὅτι ἔργα τινὰ κατὰ τύχην ἐχάθησαν, δὲν διεσώθησαν, ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι δυνατόν νὰ λεγθῆ περὶ πάντων. Ὅσα ἐχάθησαν, προφανῶς δὲν ἦσαν κτήματα ἐσαεῖ, ἀλλ' ἀγαθίσματα ἐς τὸ παραγρημα. Ἐδῶ ἔγκειται ὁ λόγος τῆς ἀπολείας. Ἀλλ' ὁ λόγος οὗτος δὲν ἐκτυλίσσεται, δὲν ἀναπτύσσεται προχείρως καὶ δι' ὀλίγων λέξεων.... Μανθάνοντες τίνες ἀρεταὶ κατέστησαν τοὺς ἐξῆχους ἐκείνους ποιητὰς ἀξίους νὰ ζήσωσι, θὰ ἐνοήσητε συγχρόνως διὰ τί ἐξῆσαν, θὰ σκεφθῆτε τότε ὅτι οὐδὲν εἶναι θευμαστὸν τὸ παράδοξον φαινόμενον, ὅτι δηλαδὴ πενήκοντα ποιητῶν ἤρκεσε νὰ λαμπύρῃ τὴν κοσμοκράτειραν πόλιν ὅσον καὶ αἱ κατακτήσεις αὐτῆς αἱ ἄγαντες, ὅτι ἄδοξος θὰ ἦτο πᾶσα ἡ λοιπὴ δόξα τοῦ Αὐγούστου, καὶ ἡ σκία τοῦ μεγάλου αὐτοκράτορος δὲν ἐπεφάνετο εἰς τὰς ἐπειτα γενεὰς ἀπαραιτήτως καὶ ἀχωρίστως συνοδευομένη ὑπὸ τοῦ Βιργιλίου καὶ τοῦ Ὁρατίου. Σ. Κ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

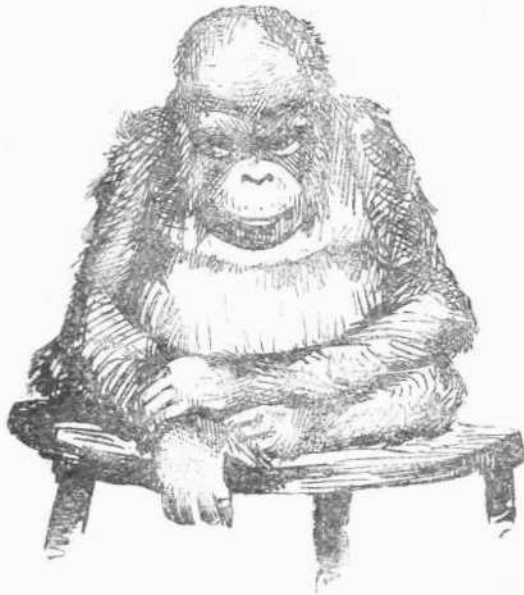
Α Ν Ω Κ Α Τ Ω

Η ΕΚΤΡΟΧΙΑΣΙΣ ΤΟΥ ΕΓΚΕΦΑΛΟΥ ΚΑΙ Η ΕΚΤΡΟΧΙΑΣΙΣ ΤΟΥ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΥ

Τρυφερά κόρη συνελήθη εν Νανσού της Γαλλίας ως ένοχος, ότι έθεσε λίθους επί της σιδηράς γραμμής και άπεπειράθη να επιέρη την έκτροχίαν του σιδηροδρόμου. Εύτυχως το σχέδιόν της δεν επέτυχε μικρός κλονισμός επήλθε μόνον, και ούδεν συνέβη δυστύχημα. Η άμαξοστοιχία έβαινε εις Νανσού, ότε εν μέσω χαράδρας τινός, ού μακράν του Σαμβλάι και παρά τον Άγιον Ίουλιανόν, ο μηχανικός ηθέληθη σφοδρόν κλονισμόν της άτμαμάξης, άνευ άπεικταίου εύτυχως. Χωροφύλακες έρευνησαντες κατόπι ευρον δύο μεγάλους λίθους, τους όποιους οι τροχοί είχαν έκσπρονδόνηθη μακράν της γραμμής, άφου εν όρμη τους περιέκοψαν. Έρωτηθείσα η κόρη, διατί έπραξε τούτο, εκθέσασα εις κίνδυνον θανάτου έκαιοντάδας ανθρώπων, οτινες δεν την έδλαψαν, ουτε τους έγνώριζε καν, άπεκρίθη: «Ήθελα να σκοτωθούν μερικαίς κυρίαίς, διά ν' άποκτήσω κ' έγώ κανέν καπέλλο με φτερά και μερικα ώραία φορέματα, άπ' αυτά όπου φορούν!» Αλλοίμονον! έως που δύναται να φθάση η μανία της πολυτελείας. Η κόρη έστάλη εις το σωφρονιστήριον.

Ο ΠΙΘΗΚΟΣ ΤΖΩΡΤΖ

Πρό τινος άνεγράφη και εν τη «Έστία» ο θάνατος του περιφήμου πιθήκου του εν Λονδίνω Ζωολογικού κήπου, όστις έγνώριζε να μετρά έως τα 20

και είχε μορφήν πολύ όμοιάζουσαν προς άνθρωπίνην, διά τούτο δε προσείλκυε την προσοχήν και την εύνοϊαν του άγγλικού κοινού. Η παρατιθεμένη εικόν του προσεπιμαρτυρεί την όμοιότητα ταύτην.

ΕΙΔΕ ΤΟ ΦΩΣ ΤΟΥ ΕΙΣ ΗΛΙΚΙΑΝ 95 ΕΤΩΝ

Έν τω χωρίω Λανών της κομητείας Καρδιγανσίρης της Μ. Βρετανίας ο αιδέσιμος Ούίλλιαμ Έρβερτ, πρώην άρχιεραμέριος της ένορίας, καλέσας πεντακοσίους ένορίτας του, προσέφερεν αυτοίς το σοάι, διά να τον συγχαρώτιν ότι άνέντησε την όρασίν του εις ηλικίαν έννενηκονταπέντε ετών. Ο αιδέσιμος κύριος, όστις είνε ο πρεσβύτατος των κληρικών της χώρας, έφημέρευσε εν Λανών επί ήμισυ αιώνος. Πρό έξαετίας όμως, 89ετής ών, έχασε το φώς του και παρητήθη έπομένως της έφημερίας. Κατά τους τελευταίους μήνας ένοσηλεύετο παρά τινι διακεκριμένω όφθαλμιατρείω της Μαγχαστρίας. Οι καταρράκται άφηρέθησαν από των όφθαλμών του, άνέντησε το φώς του, και τώρα είνε ίκανός ν' άναγνώσκη την προσευχήν επ' έκκλησίας εν μεγίστη εύκολία υπεσχέθη δε ότι θα συγγράψη τρεις όμιλίαις έρμηνευτικαίς των Γραφών, τας όποιαις θα έκφωνήση επ' έκκλησίας τρεις τεταγμένας πρό των Χριστουγέννων Κυριακάς.

ΑΓΡΙΑΝΘΡΩΠΟΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΙΝΔΟΥ

Ευρέθη έσχάτως επί της Πίνδου διακτώμενος άνθρωπος από μικράς ηλικίας άπορφανισθείς, έγκαταλειφθείς και διακτώμενος εκεί εν άγρία όλως καταστάσει εντός σπηλαίων, τρεφόμενος διά βιζών και βάλανων και εν γυμνότητι διατελών. Είνε ήδη ηλικίας νεανικής και δεν δύναται ν' άρθρώση λέξιν. Βαδίζει δε ως πίθηκος, ότε μόν διά των ποδών, ότε δε και διά των χειρών. Η παράδοξος αύτη ύπαρξις από χρόνων γνωστή εις τους ποιμένας της Πίνδου, ύφ' ών πολλάκις έφιλοδώρετο διά τυρογάλου και γάλακτος, παρελήθη έσχάτως υπό γέροντος άποστράτου και έσύρθη διά της βίας εις Τρίκκαλα σχολιόδετος. Είς τον άγριον νεανίαν ο νέος προστάτης αύτου έδωκε το όνομα Σκίρων.

ΤΕΣΣΑΡΕΣ ΣΚΕΥΕΙΣ

Οι πλείστοι των γονέων δίδουσιν εις τα τέκνα των καλās συμβουλās και κακά παραδείγματα ταύτα δε μόνον καρποφορούν.

*

Πρέπει πρώτμα τι να είνε άπίστευτον διά να το πιστεύση ασφαλώς η γυνή.

*

Το πνεύμα φέρει άποτέλεσμα αντίθετον των χρημάτων' όσον όλιγώτερον έχει τις τόσον περισσότερον είνε εύχρηστημένος από τον έκυτόν του.

*

Από την ήμέραν, καθ' ην ο φίλος μου παραπονεΐται διά τα έλαττώματά μου προς άλλον φίλον ή φίλην, από την ήμέραν εκείνην δεν με άγαπή πλέον.

ΕΝ ΤΩ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΩ:

Πρό της θυρίδος του πωλητού γραμματοσήμου: — Δός μου ένα γραμματόσημο των 20.
— Όρίστε!
— Μά να σου πω, στέλνω γράμμα με πένθος, δεν έχετε γραμματόσημο με μαύρη γραμμή γύρω.

ΑΣΤΕΡΟΣΚΟΠΕΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ

ΔΙΕΘΝΕΣ ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

(9—15 Οκτωβρίου)

Μετεωρολογικά Στοιχεία 'Αθηνών	'Η μέρα ι							'Εξηγήσεις
	9	10	11	12	13	14	15	
Άτμοσφαιρική πίεσις	753,2	750,9	751,2	752,6	754,1	753,8	752,8	Η άτμοσφαιρική πίεσις παριστά το ύψος της υδραργυρικής στήλης, της μετρούσης το βάρος του άνωθεν του βαρομέτρου άτμοσφαιρικού άέρος' εκτιμάται δε εις χιλιοστά του μέτρου.
Μέση θερμοκρασία	18,6	19,5	21,2	17,8	18,10	21,30	19,65	Η μέση θερμοκρασία κατά την έκαιοντάδαμον κλίμακα έκτιμώμενη, παριστά τον μέσον όρον των διαφόρων θερμοκρασιών της ήμέρας.
Μεγίστη θερμοκρασία	22,8	23,7	23,3	20,5	20,6	17,0	24,5	Η μεγίστη θερμοκρασία παριστά την ύψηλοτέραν κατά την διάρκεια έκάστης ήμέρας θερμοκρασίαν.
Έλαχίστη θερμοκρασία	14,5	15,3	17,2	15,2	15,6	15,6	14,8	Η έλαχίστη θερμοκρασία παριστά την χαμηλοτέραν κατά την διάρκεια έκάστης ήμέρας θερμοκρασίαν.
Σχετική ύγρασία	77	79	89	75	68	66	76	Η σχετική ύγρασία παριστά τον λόγον της πραγματικής ύγρασίας της άτμοσφαιρας προς την μεγίστην δυνατήν ύπο τας αυτας συνθήκας' εκτιμάται δε από του 0 μέχρι του 100' το 0 παριστά την τελείαν ξηρασίαν, το δε 100 την μεγίστην ύγρασίαν της άτμοσφαιρας.
Άπόλυτος υγρασία	12,30	13,33	15,43	12,72	11,80	11,62	13,27	Η απόλυτος ύγρασία σημαίνει την ποσότητα των εν τη άτμοσφαιρα υδρατμών' εκτιμάται δε εκ της πίεσις, ην επιφέρουσιν αυτοί επί των αντίκειμένων, μεθ' ών εύρισκονται εις επαφήν, διά του ύψους υδραργυρικής στήλης ίσορροπούσης την πίεσιν ταύτην.
Βροχή	—	—	7,2	—	—	—	—	Η βροχή και η χιών εκτιμώνται εις χιλιοστά του μέτρου καθ' ύψος άνω της επιφανείας της Γης.
Χιών	—	—	—	—	—	—	—	Τα νέφη εκτιμώνται από του 0 έως 10' το 0 παριστά τον έντελώς άνέφελον ουρανόν, το δε 10 τον τελείως κεκαλυμμένον υπό νεφών.
Χάλαζα	—	—	—	—	—	—	—	Η έντασις των άνέμων εκτιμάται από 0 έως 9' το 0 παριστά την νημερίαν, το δε 9 την θύελλαν.
Νέφη	1	5	8	0	9	1	5	Η κατάσταση της θαλάσσης εκτιμάται κατά την εξής κλίμακα: 0 = γ α λ η ν ι α ι α, 1 = τ ε τ α ρ α γ μ ε ν η, 2 = κ υ μ α τ ω δ η ς, 3 = τ ρ ι κ υ μ ι ω δ η ς, 4 = ά γ ρ ι α.
Άνεμος και έντασις αυτού	NΔ.2	NΔ.3	NΔ.1	BA.1	BA.2	NΔ.0	NΔ.3	
Θάλασσα	0	1	0	0	0	0	0	
Μέσαι θερμοκρασίαι Ευρώπης	9	10	11	12	13	14	15	
Κέρκυρα	18,0	19,0	20,5	20,5	19,0	20,0	20,0	
Βόλος	16,0	16,5	19,0	17,5	18,0	17,5	19,0	
Πάτραι	20,0	19,0	21,5	21,0	20,0	24,5	23,0	
Τρίπολις	13,0	14,0	14,0	14,5	18,5	18,5	13,5	
Κωνσταντινούπολις	14,0	17,0	16,0	16,5	15,5	14,0	16,0	
Όδησσός	12,6	—	14,8	13,0	11,3	12,3	12,1	
Βατούμ	14,6	—	—	13,1	—	14,1	—	
Παρίσιοι	12,0	13,1	14,8	0,5	6,3	12,9	14,0	
Ύρωμ	19,0	20,0	17,5	16,0	18,0	18,5	16,0	
Νεάπολις	—	—	—	—	—	19,5	18,5	
Βρισηύσιον	19,0	19,0	19,5	20,0	20,5	20,5	18,5	
Καλιάρη	23,0	21,0	18,5	20,0	20,5	18,5	20,5	
Πάνορμον	21,0	21,0	18,5	19,0	—	—	—	
Μελίτη	21,5	17,0	20,0	20,0	21,5	20,5	21,5	

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

'Αρχαία Ἑλληνικά νομίσματα. Ἀναγραφή τῶν νομισμάτων τῆς κυρίας Ἑλλάδος ὑπὸ Ἰωάννου Π. Λάμπρου. Πέλοπος ὁ νησος. Ἀθήνησι 1891.—Κριτικά καὶ ἐρημνειακά παρατηρήσεις εἰς Δίσχλον κτλ. ὑπὸ Ἀναστασίου Τ. Ζάκα καθηγητοῦ. Μέρος Α'. Δίσχλος. Ἐν Ἀθήναις 1890.

Ὅπως οἱ οὐρανοὶ διηγούνται δοξάν Θεοῦ οὕτω δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι παρ' ἡμῶν ἡ γῆ διηγείται τὴν δοξάν τῶν προγόνων. Παντοσεῖδῃ καὶ πολύτιμα ἀρχαία καθ' ἑκάστην ἀναδίδει εἰς τὸ φῶς ἡ γῆ τῆς πατρίδος καὶ παραδίδει εἰς τὴν ἐπιστήμην, μάλιστα δὲ ἐπιγραφὰς καὶ νομίσματα. Καὶ ὅμως πολὺ ὀλίγα εἶναι σχετικῶς τὰ παρ' ἡμῶν ἐκδιδόμενα ἀρχαιολογικὰ βιβλία. Περὶ τὴν νομισματολογίαν μάλιστα ἡ συγγραφικὴ παραγωγή ὑπῆρξε παρ' ἡμῶν πολὺ πενιχρὰ κατ' ἀριθμὸν. Τὰ ὀλίγα νομισματικά βιβλία, τὰ ὅποια ἔχομεν καὶ τὰ ὅποια εἶνε τῶν ἄριστων καὶ πολυτίμων εἰς τὴν ἐπιστήμην συμβολῆ, ἀφείλονται κυρίως εἰς τὸν μακαρίτην Παῦλον Λάμπρον, ἐν μέρει δὲ καὶ εἰς τὸν κ. Ποστολάκην. Ἐπ' ἐσχάτων δὲ ἤρχισε νὰ πλουτιζῆ τὸν κλάδον τούτον καὶ ὁ κ. Σβορώνος. Τοῦ πατρὸς τὸ παράδειγμα φιλοτίμως ἀκολουθοῦν καὶ ὁ κ. Ἰωάννης Λάμπρος ἐδωροφόρησεν ἡμῶν ἐπ' ἐσχάτων κάλλιστον νομισματολογικὸν βιβλίον, ἐφόδιον ἀπαραίτητον εἰς πάντα περὶ τὰ ἀρχαία ἀγρολούμενον, τὸ νῦν ἀγγελλόμενον σύγγραμμα. Περιλαμβάνει τὰ ἀρχαία νομίσματα τῆς Πελοποννήσου, ἴτοι ἀκριβῆ καὶ ἐπιστημονικὴν αὐτῶν περιγραφὴν, πίνακα γεωγραφικόν, πίνακα τῶν κυρίων τύπων, ἀναγραφὴν τῶν μουσείων καὶ ἰδιωτικῶν συλλογῶν, ἐξ ὧν ἐλήφθησαν τὰ ἐν ταῖς πινακῶν ἀπεικονιζόμενα νομίσματα, σημειώσιν τῶν βιβλίων καὶ μονογραφικῶν, ὧν ἐγένετο χρῆσις κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ βιβλίου, τὴν Μιοννέτιον κλίμακα τὴν ἐμφαίνουσαν τὸν διάμετρον τῶν νομισμάτων καὶ τέλος δεκαεὶς λαμπροὺς φωτοτυπικοὺς πίνακας τῶν περιγραφομένων νομισμάτων φιλοτεχνηθέντας ἐν Winterthur τῆς Ἑλβετίας. Ἐλπίζομεν λίαν ταχέως νὰ ἴδωμεν καὶ τὰ λοιπὰ τεύχη ἐκδιδόμενα, ὥστε νὰ ἔχωμεν εἰς τὴν καθ' ἡμῶν γλώσσῃ πλῆρη τὰ Ἀρχαία Ἑλληνικά νομίσματα.

Τῶν Κριτικῶν καὶ ἐρημνειακῶν παρατηρήσεων τοῦ κ. Ζάκα τὸ δεύτερον μέρος τὸ εἰς τὸν Σοφοκλέα ἀναφερόμενον εἴχομεν ἤδη πρό τινας χρόνους ἀναγγεῖλη. Νῦν δὲ ἀγγέλλομεν προηγουμένως καὶ τὸ πρῶτον μέρος ἔχομεν τινα, ὅσον ὁ τόπος ἐπιτρέπει, νὰ προσθέσωμεν. Χαιρομεν ὑπερβαλλόντως ὅτι ἀπὸ τινας χρόνους οὐκ ὀλίγα τῶν ἡμετέρων λογίων κριτικῆ ἐργασίᾳ ἐφάνησαν ἀναγόμενα εἰς τοὺς σκηναίους ποιητὰς καὶ ὅτι μεταξύ αὐτῶν δύναται ἔχει ἀνάξιν λόγου θέσιν νὰ καταλάβῃ καὶ ἡ εὐσηνεϊδῆς τῶν ἐργασίᾳ τοῦ εὐδοκίμου περὶ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα ἀσχολουμένου καθηγητοῦ κ. Ζάκα. Ὅτι αἱ Παρατηρήσεις αὗται καὶ εἰς τοὺς διδάσκοντας καὶ εἰς τοὺς εὐφραστερότερους τῶν διδασκομένων ἀκόμη θὰ εἶναι καλὸν βοήθημα, εἰς πάντα εὐθὺς ἀπὸ τῆς πρώτης ἀμοτέρου τῶν τομίδων ἀναγνωστικῶς θὰ γίνῃ φανερόν. Καὶ αἱ μὲν ἐρημνειακῆς τῆς σημειώσεως εἶναι ἱκανῶς εὐστοχοί, ἀλλὰ καὶ πολλὰ τῶν κριτικῶν. Ὡς πρὸς τὸν Δίσχλον ὁ μὲν τὰ τοῦ κειμένου ἐν τοῖς ἀμφισβητούμενοις χωρίοις ἔχουσι δυστοχῶς οὕτως ὥστε δυσχερέστατον πρᾶγμα εἶναι νὰ ἀποφανθῇ τις ὀριστικῶς περὶ τοῦ εὐπροσδέκτου ἢ ὄχι πᾶσης προτεινομένης γραφῆς. Σωρεῦνται συνήθως εἰκασιεὶ ἐπὶ εἰκασιῶν, καὶ μόνον τοῦτο ἔχει τις νὰ εἴπῃ: ἂν εἶναι πιθανὰ ἢ ἀπίθανα τὰ προτεινόμενα. Πολλοὶ πιθανὰ εἶναι: λ. γ. τὰ Ὅργανα Παλλῆος ἀργυροῦ (Δίσχ. Ἐπτ. ἐπὶ Θηβ. 488) καθὼς καὶ τὰ:

Ὅμνοσι δ' αἰγμῆν, ἣν αἶβει μᾶλλον Θεοῦ
σθένειν πεποισθῆς ὅα μόνον ὑπέρτερον

ἀλλὰ τίς δύναται νὰ μᾶς βεβαιώσῃ ὅτι οὕτως ἔγραψεν ὁ Δίσχυλος;

Ἴσως θὰ ἠδύνατο ὁ κ. Ζ. πολλὰ μέρη συντομώτερον νὰ πραγματευθῆ τινὰ δὲ καὶ ὅπως νὰ παραλείψῃ, ἵνα καταστήσῃ τὸ βιβλίον του εὐχρηστότερον. Πρὸς τί λ. γ. ἐν τῷ β' τομίδιῳ ἢ περὶ τοῦ 92 στίχου τοῦ Αἴαντος τοῦ Σοφοκλέους σημειώσις; Ἡ διὰ τοῦ καλῶς ὄμνοσι ἀπόδοσις τοῦ ὡς εὐ παρίστησι εἶναι καχυλὸν σφάλμα πασίγνωστον πλέον καὶ ἡ ἐπανόρθωσις του σχεδὸν περιττὴ ἐν ἐπιστημονικῷ βιβλίῳ. Ὅπως δὴ πᾶσι—ἀναγκάζομενοι νὰ εἰμεθα σύντομοι—ἀνομολογοῦμεν ὅτι πολλὴ ἀφείλεται ἡ χάρις τῷ κ. Ζ. παρὰ τῶν νέων μάλιστα ἡμῶν λογίων. Ἐκ τῶν Παρατηρήσεων του πολλοὶ θὰ λάθωσι καὶ πείρασος καὶ μελέτης ἀφορμὰς. Σ.

ΧΡΟΝΙΚΑ

Φιλολογικά

Ἐξε δόθη ἀγγλικὴ μετέφρασις τῶν «Παραμυθίων» τοῦ κ. Γ. Δροσίνῃ φιλοτεχνηθεῖσα ὑπὸ τῆς γνωστῆς λογίᾳ Ἀγγλίδος κυρίας Ἐλισάβετ Ἐδμονδς. Τὸ βιβλίον φέρει τὴν ἐπιγραφὴν Stories from Fairyland καὶ κοσμεῖται ὑπὸ δύο εἰκόνων, ἃς ἐσχεδιάσεν Ἀγγλος ζωγράφος· εἶνε δὲ κομψότατα ἐκδοθέντα ἐν τῇ σειρᾷ τῆς Παιδικῆς Βιβλιοθήκης τοῦ ἐν Λονδῶν ἐκδότου T. Fisher Unwin

—Ὁ δὲ ἄσημος Ῥώσσοσ συγγραφεὺς Τολστόη ἐδημοσίευσεν δὴλώσιν, δι' ἧς παρέχει ὄψεσιν τὸ δικαίωμα τῆς ἐκδόσεως πάντων τῶν ἔργων του καὶ ὡσαύστὶ καὶ ἐν οὐδὲν ποτε ἄλλῃ γλώσσῃ.

Ἐπιστημονικά

Καθ' ἃ ἀνεκοίνωσεν ὁ Βίρχωθ ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ τοῦ Βερολίνου, μεταξύ τῶν ἐρημνιῶν τοῦ Σλήμαν ἐν Πελοποννήσῳ ἦτο καὶ σκελετὸς τις τοῦ Δ' αἰῶνος π. Χ. ἀξιοσημειώτος διὰ τὴν σμικρότητα τοῦ κρανίου. Ἐκ τούτου καὶ ἐξ ἄλλων ὁμοίων ἐρημνιῶν ὁ Βίρχωθ συμπεραίνει ὅτι οἱ Πελοποννήσιοι κατὰ τὴν ἀρχαιότητα εἶχον μικροτάτας κεφαλὰς.

—Ὁ ἡλεκτροτέχνῃς Γραβὺ ἐν Βοστώνῃ τῆς Β. Ἀμερικῆς ἰσχυρίζεται ὅτι ἐφευρε τῶν, καθ' ὅν θὰ καταστήσῃ δυνατὴν τὴν μεταξύ τοῦ παλαιοῦ καὶ νέου κόσμου τηλεφωνικὴν ἐπικοινωνίαν καὶ δὴ εὐθηνότεραν τῆς τηλεγραφικῆς.

Θεατρικά

Σύσσωμος σχεδὸν ὁ παριστινὸς τύπος συνήγορος ὑπὲρ τῆς ἐκ νέου παραστάσεως τοῦ «Θερμιδῶρ» τοῦ Σαρδου ἐν τῷ Γαλλικῷ Θεάτρῳ καὶ ἄρσεως τῆς κυβερνητικῆς ἀπαγορεύσεως. Τὸ τοιοῦτο δὲ φαίνεται πιθανόν. Ἐν τῷ Γαλλικῷ θεάτρῳ νέα ἔργα θὰ παρασταθῶσι προσεγγὼς «La Route de Thèbes» τοῦ Δουμᾶ καὶ «Par le Glaive» τοῦ ποιητοῦ Ῥισπιάν.

Μουσικά

Ὁ δὲ ἄσημος μουσικὸς Ἀντώνιος Ρουβινσταῖν ἀπώλεσεν ἐσχάτως τὴν μητέρα του, ἣν ὑπερηγάπα, ἄγουσαν τὸ 81ον ἔτος. Ἡ γυνὴ αὕτη ἦτο εἰς ἄκρον φιλόμουσος, εἰς τὴν μητρικὴν δὲ ἐπίδρασιν ἀφείλεται κατὰ πολὺ ὁ Ρουβινσταῖν τὴν μουσικὴν ἐπίδοσιν αὐτοῦ, ὡς ὁ ἴδιος ἠμολογεῖ.

Μαυτοῖα

Εἶνε γνωστὸν ὅτι πολλὰ ἰγυναίκες καὶ ἐν Εὐρώπῃ καὶ ἐν Ἀμερικῇ ἐξασκοῦσι τὸ δημοσιογραφικὸν ἐπάγγελμα. Πλὴν τῶν λευκῶν δὲ καὶ τινες μαύροι ἐν ταῖς ἠνωμέναις Πολιτεῖαις διακρίνονται ὡς δημοσιογράφοι.